

ΣΕΙΡΑ Α'

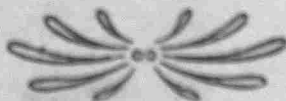
864

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΔΩΦΟΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Α'. ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Η ΒΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ

ΛΟΓΟΙ ΑΠ' ΑΜΒΩΝΟΣ, ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1925

19

ΣΕΙΡΑ Α'

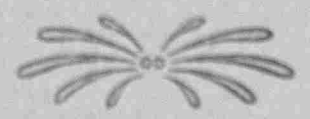

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Α'. ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΗΣ ΠΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

Η ΒΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ

ΛΟΓΟΙ ΑΠ' ΑΜΒΩΝΟΣ, ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1925

SIEMANOGLIO
MEGAKO

ΤΗ ΣΕΠΤΗ ΜΝΗΜΗ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΔΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ

ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΤΗΣ Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗΣ

ΙΕΡΟΝ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Πρός την ψυχήν την σύγχρονον, την ανήσυχον ψυχήν, την ψυχήν την αίνιγματώδη, την έπεγνωσμένην διά τας πολλές αυτής λεπτότητας, τους μυχιούς πόθους της, της γλυκείας νοσταλγία, της, τας σπανίας φαντασίας της, τας εξαιρετους μελαγχολίας της, άλλ' άπεγνωσμένην διά την στενοχωρίαν της, την τραγικήν εξασθένεισιν της βουλήσεώς της, προς την ψυχήν την υπό τό βάρος της καρδίας της και τον όγκον της άλαζονείας της υποστάσαν καθίζησιν, ίδου προς ποιόν μέ άγάπην άπευθύνομαι, χαράσσω τας γραμμάς ταύτας· μάλιστα, προς την ψυχήν ταύτην άπευθύνομαι, προσπαθών νά σίρω κάποιο τόξον επί των κραδαινομένων χορδών της καρδίας της.

Ταλαίπωρος ψυχή ! Πόσον είσαι δυστυχής ! Είσαι δυστυχής είς τας διαφεύσεις και άπογοητεύσεις σου, είς τας παμακρούσεις και τας άνίας σου. Ταλαίπωρος ! καθ' ην στιγμήν φαντάζεσαι σεαυτήν ανηβώσαν εύρίσκεις τον έαυτόν σου γεγηρακότα, κατατρυχώμενον υπό νόσον έπαράτου. Έπιποθείς τό αίσθημα, και δέν έχεις την δύναμιν νά αισθανθής· την πίστιν, και όδιναιτείς νά πιστεύσης· την προσευχήν, και δέν κατορθώνεις νά προσευχηθής· την έλπίδα, και σοί είναι άδύνατον νά έλπίσσης· την εύτυχίαν, και σοί είναι άνέφικτον νά εύτηχήσης· ή άδυναμία αυτή μεταβάλλει την καρδίαν είς τάφον άνευ άφυπνίσεως ;

Ταλαίπωρος ψυχή ! Ποίαν στενοχωρίαν δέν θά όφίστασο, διά νά άπαλλαγής από την στενοχωρίαν σου, την τορπίλλην ταύτην της χαράς σου, τον σκορπιόν της εύδαιμονίας σου ; ν' άπαλλαγής από την άνίαν, τον καρκίνον τούτον της καρδίας σου, τον καρκίνον, ό όποιος γεννάται έξ αυτής της ούσίας και της φύσεώς σου, της ούσίας σου, την όποιαν σπαράσσει, δηλητηριάζων τον δημοουργικόν χυμόν της ζωής.

Πόσον προσφυνώς, πόσον έκφραστικώς έλέχθη : «Ο αίών ούτος μέ ένθυμίζει ένίοτε ένα άνθρωπον, τον όποιον είδον κάποτε είς τι ξενοδοχείον, σίφονια από τό προσκεφάλαιόν του μι-

κρὸν κάτοπτρον, καὶ εἰσορῶντα μεταξύ δύο ἐπιδέσμων τὸ στόμα του βιβρωσκόμενον ὑπὸ καρκίνου.

Τοιοῦτον κάτοπτρον, ἀλλὰ κάτοπτρον ψυχῆς μᾶς παρουσιάζει καὶ ὁ Ἄμβων, διὰ τὴν ἀκολούθως εἰς τὴν σωτηριώδη ἐγγείρησιν. Ἔχει καὶ ὁ Ἄμβων τὰς ἀκτίνας του Ραϊνγκεν. Τοιοῦτον κάτοπτρον παρουσιάζει εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἡ Φιλολογία μετὰ τῆς Καλλιτεχνίας καὶ Φιλοσοφίας, ἀλλ' ἄνευ τῆς Θεραπείας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἐγγείρησις ἐπιτυχῆς, θεραπεία. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀριστοτεχνικώτατα ἀνέλυσε ὁ πολὺς Paul Bourget γράφων κάπου περὶ Μουσικῆς τὰ ἀκόλουθα : « Ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ταύτης μέχρι τῆς προσευχῆς ὑπάρχει τόσον μικρὸν διάστημα, ὥστε ὅλαι αἱ λατρεῖαι ἀναμιγνύουσι τὴν ἁρμονίαν τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ὀργάνων μετὰ τὰς Μυσταγωγίας των. Εἶναι ἡ αὐτὴ ἐσωτερικὴ δύναμις καὶ ἐνέργεια, ἣτις ἀνεπίστανται εἰς τὴν μονήρη αἰθούσαν, ἐνθα γυνή τις ἐν κατανύξει παιζει μίαν Nocturne ὑπὸ τὴν μεθυστικὴν εὐωδίαν ἀνθέων, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπου οἱ πιστοὶ κλίνουσι τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς τελετουργικὰς κινήσεις τοῦ ἱερέως... Ἀλλὰ μετὰ τὴν τοιαύτην μυσταγωγικὴν ἐξαρσιν, μετὰ τὸν τοιοῦτον ψυχικὸν συγκλονισμὸν ὁ ἱερεὺς ἀπεργάζεται ἀρετὴν, ἐνέργειαν, ὑγίαν, ἐνῶ ἡ Τέχνη ἄνευ Θεοῦ δὲν ἀπεργάζεται εἰμὴ ὀσθένειαν ». Τὸ κάτοπτρον, τὸ ὁποῖον μᾶς παρουσιάζει ὁ Ἄμβων ἔχει εἰς τὸ ἐξ ἀργύρου πλαίσιον του τὴν φλεγομένην, ἀλλὰ μὴ καιομένην Βάτον τοῦ Μωϋσέως, ἐνώπιον τῆς ὁποίας γονυκλινῆς οὗτος ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔλαβε τὴν ἐνίσχυσιν· ἔχει τὸν τόπον τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἰωβ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὗτος εἶναι μεγαλοπρεπέστερος ὡς ὁ ἄθλιος ἢ ὡς εὐδαίμων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατακείμενος καὶ ξέων μετὰ ὄστρακον τὰς πνοερσοῦσας πληγὰς του διαγράφει θαυμασίως τὴν σωτηριώδη ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπεὶ ἐργεῖον τοῦ πόνου μετὰ τὰς ἐπιγραμματικὰς ἐπεινάς λέξεις : « Ἀκοῆ μὲν ὠτὸς ἤκουόν σου, (Θεέ μου), τὸ πρότερον, νυκτὶ δὲ (ἐν τοῖς δεινοῖς μου) ὁ ὀφθαλμὸς μου ἐώρακέ σε· ἔχει τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠκούσθη ἡ μαγικὴ λαλιά : « Μακάριοι οἱ πενθοῦντες » τὸ φρεῖα τοῦ Ἰακώβ, τὴν λαλέουσαν ταύτην πηγὴν τοῦ Γεωργίου τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ· ἔχει τὸν κήπον τῆς Γεθσημανῆ, τὸν Σταυρὸν τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν Ὁρθρον τῆς Ἀναστάσεως.

Πρὸς τὸν Ἄμβωνα συνωθεῖται καὶ τὸ πλῆθος ἐν τῇ συγχίσει τῆς συνειδήσεώς του, καθ' ὃν τρόπον συνωθεῖται εἰς τὴν

Σκηνὴν καὶ τὸ Βῆμα. Ταλαίπωρον πλῆθος, ἀναφωνεῖ μεγαλοφυῆς ἠθικολόγος τῆς Γαλλικῆς Σκηνῆς, τόσον σκοτεινόν, καὶ τὸ ὁποῖον μετὰ συνείδησιν ἀνήσυχον ζητεῖς κάποιαν καταπράυνσιν : « Δόσατέ μοι μίαν λέξιν, τῆς ὁποίας νὰ κάμω χρῆσιν αὐριον, τὴν ἐσπέραν ταύτην, ὅταν θὰ θελήσω νὰ προβῶ εἰς ἀπόφασίν τινα, νὰ κατευθύνω τὰ κατ' ἐμαυτὸν, νὰ προσανατολίσω τὴν σκέψιν μου. Ἔχω τέκνα· ὁμιλήσατέ μοι περὶ αὐτῶν. Ἔχω γυναῖκα· ὁμιλήσατέ μοι περὶ αὐτῆς. Τόσον σκότος πιέζει τὸν κόσμον τοῦτον, τὸν αὐτολεγόμενον πολιτισμένον, ἀλλ' ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἔκαμε παρὰ νὰ πυκνώσῃ τὰ ἑρέβη του, σβύνων τὰ παλαιὰ φῶτα ! Εἶπατέ μοι σεις, ὁ ὁποῖος γνωρίζετε : Τὴν ὁδὸν ταύτην πρέπει νὰ βαδίσω ; »

Πρὸς τὸν Ἄμβωνα, πρὸς τὸν λόγον, συνωθεῖται καὶ ἡ ψυχὴ μου. Πρὸς τὸν λόγον, ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ψυχῆς μας, τὴν ἔκφρασιν τῶν ἀναγκῶν τῆς, τὸν ἀπεργασμὸν τοῦ πόνου ὡς τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ ὠραιότερου δεσμοῦ μετοξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, τὴν ἐξύψωσιν τοῦ πόνου μέχρι τῆς κορυφῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καταβαίνει ὁ Θεός, ἀναβαίνει δὲ ὁ ἀνθρώπος. Πρὸς τὸν λόγον, ψυχία ἀπὸ τῆς μεγάλης τραπέζης τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται περισυνειλεγμένα καὶ εἰς τὸς γραμμάς ταύτας. Πρὸς τὸν λόγον, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀνωτάτην καὶ μοναδικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς. Γράφω, εἶπε κάποιος, διὰ τὴν δώσω ἀντιπερισποσμὸν τινα εἰς τὴν πραγματικότητα. Γράφω πρὸς τελειοποίησιν τοῦ ἑαυτοῦ μου. Αὕτη εἶναι ἡ ἔκφρασις καὶ ἡ ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς μου. Βαθύτατα καὶ ὠραιότατα ἀπεικόνισε τὴν σημασίαν τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης Ἄγγελος ποιητής, γράφων ἐν ἡ ἐκλείσθη φυλακῇ ! « Ἡ ἔκφρασις μόνον εἶναι ἡ ἀνωτάτη καὶ μοναδικὴ ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς... Εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τοίχου τῆς φυλακῆς ὑπάρχουν μερικὰ πτωχὰ μαύρα δένδρα, περιχυμένα μετὰ ἡμιανημιμένην κόνιν καρβούνων, τὰ ὁποῖα τώρα ἐστολίσθησαν μετὰ καταπράσινα βλαστάρια. Γνωρίζω καλῶς τί κάμνουν. Εὐρίσκουν τὴν ἔκφρασιν των ».

Τὴν ἔκφρασιν του, τὴν ἐκδήλωσιν τῆς φλεγομένης μεγάλης ψυχῆς του εὐρήκε καὶ ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν ὄρεινὴν Βάτον, ἐκ τῆς ὁποίας ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν λαλίαν τῆς ψυχῆς του.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 31 Μαΐου 1925.

Ἀρχιμ. ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

SISMANOGLIO
MICRO

Η ΒΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ

ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΥ *

«Ποῦ σοφός ; Ποῦ γραμματεὺς ; Ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου ;» (Παῦλος)

Σεβασμιώτατε Δέσποτα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ἐπιστήμη τῆς σήμερον, ἡ Ἐπιστήμη, ἐννοεῖται, ἡ ταπεινόφρων καὶ εἰλικρινής, ἀναγνωρίζει καὶ ἀνομολογεῖ ὅτι εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐρεῦνης καὶ ἀναλύσεώς της ἐκτείνεται τὸ Ἄγνωστον, ὁ ὠκεανὸς τοῦ Μυστηρίου, τοῦ ὁποῦ τὰ κύματα μὲ ἀφρούς ἔρχονται νὰ θραυσθεῖν ἐπάνω εἰς τὰς ἀκτῆς, τὰς ἀποκρήμνους ἀκτῆς, τῆς ὑπάρξεώς μας. (Littre).

Μέσα εἰς τὸν ὠκεανὸν αὐτὸν ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ μυστηριώδες ἐκεῖνο πλοῖον, μὲ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς, ταλαίπωροι ναυαγοὶ τῆς ζωῆς, ὡς ἄλλοι πετόμενοι Ὀλλανδοί, κατευθυνόμεθα εἰς τοὺς ὠραίους τοῦ Ἄγνωστου λιμένας, μὲ ὑπέροχον πλοηγὸν τὴν Πίστιν, θαυμάσιον φωτὸς προβολέα τὴν Ἐλπίδα, καὶ ὠραίαν συνταξειδιῶτιν τὴν Ἀγάπην.

Τὸ διανοητικὸν Κακόν, δηλαδὴ : ἡ πλάνη καὶ ἡ ἀγνοία· τὸ ἠθικὸν Κακόν, δηλαδὴ : ἡ ἁμαρτία μὲ ἕλας τὰς ἐκφάνσεις της καὶ τὴν οὐσίαν της· τοῦτέστι τὸν ἐγωϊσμόν· καὶ τὸ φυσικὸν Κακόν, δηλαδὴ : ὁ πόνος, τὸ γῆρας καὶ ὁ θάνατος· ἰδοὺ ὁ τρομακτικὸς ὠκεανὸς τοῦ Μυστηρίου, μὲ τὰς καταγιδας καὶ τὰς τρικυμίας του· ἰδοὺ ἡ ταραχώδης θάλασσα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου· ἰδοὺ τὸ φρικια-

(*) Ἐκηρύχθη ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τὴν Μεγάλῃν Παρασκευὴν ἐνεστῶτος ἔτους.

στικόν Ἄγνωστον τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ δυνάμεως.

Ἄλλ' εἰς τὸν Σταυρόν, ἀποιοητευμένοι ἡμεῖς ἀπὸ τὴν ἰδίαν μας σοφίαν καὶ δυνάμιν, εὐρομεν τὴν ἀληθινὴν γνῶσιν, τὴν ὑπερφυστικὴν σοφίαν, διασχίσαντες τὸν ὠκεανὸν τῆς πλάνης καὶ τῆς ἀγνοίας· εἰς τὸν Σταυρὸν εὐρομεν λύτρωσιν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, ἰλασμόν, κανόνα τοῦ βίου, συνταγὴν εὐδαιμονίας· εἰς τὸν Σταυρὸν εὐρομεν ἀνακούφισιν διὰ τὸν πόνον, στήριγμα διὰ τὸ γέρας, λίχνον διὰ τὸ δνειρον τῆς ζωῆς. Πρὸ τῆς αἴγλης τῆς σοφίας ταύτης καὶ δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ ἔκθαμβος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀναφωνεῖ: «Ποῦ σοφός; Ποῦ γραμματεὺς; Ποῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου;»

Ἡ Φιλοσοφία καὶ ἡ Ἐπιστήμη, ὡς ἐκ τῶν πορισμάτων αὐτῆς διεπιστώθη, δὲν εἶναι παραμιά μορφή, μία ἐμφάνισις, μία ἀποκάλυψις τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης καὶ ἀγνοίας. Μάλιστα ἀποκάλυψις τῆς πλάνης καὶ ἀγνοίας μας, διότι μᾶς κάρνει νὰ διακρίνωμεν βαθύτερον, εὐκρινέστερον, διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης τῶν δακρύων μας, τὸν ὠκεανὸν τοῦ Ἄγνωστον, τοῦ Ἀνεξερευνητοῦ τοῦ Μυστηρίου. Καὶ δὲν ἔκαμε τὴν διαπίστωσιν ταύτην ὁ Σωκράτης ἀναφωνήσας μὲ κάποιον τόνον μελαγχολίας τὸ ἐπιγραμματικὸν ἐκεῖνο λόγιόν του: «Ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα»; Τὴν δ' ἀπίστωσιν δὲ ταύτην δὲν ἐπανελάβε νεώτερός τις σοφός λέγων: «Ἄγνοοῦμεν καὶ θὰ ἀγνοῦμεν»; Ἡ ὁμολογία αὕτη, καίπερ θλιβερά, εἶναι μεγαλειώδης· μεγαλειώδης διὰ τὸν λόγον ὅτι ὁ ἄνθρωπος σκέπτεται, καὶ τοῦτο εἶναι ἤδη πολὺ. Δὲν εἶναι, βέβαια, κάποιον μεγαλεῖον τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς σκέψεώς του, ὡς διὰ τηλεσκοπίου ἰσχυροῦ διακρίνει ὅτι εἰς τὸ τέρμα τῆς γνῶσεώς του ἀπλοῦται ὁ ὠκεανὸς τοῦ Ἄγνωστον, ὁ ὠκεανὸς τὸν ὅποιον

ἐπιποθεῖ νὰ διασχίσῃ, ἀδιάφορον, ἐάν μὲ τὰς ἰδίας του δυνάμεις δὲν δύναται νὰ κατασκευάσῃ οὔτε πλοῖον, οὔτε ἴστια; Εἶναι μεγαλειώδες καὶ πολὺ, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀρκετόν, τὸ ὅτι ἡ Φιλοσοφία καὶ Ἐπιστήμη ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ βάλῃ διόπτρας, φακούς τηλεσκοπικούς, εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας, διὰ νὰ βλέπωμεν εἰς τὸ ἐξῆς βαθύτερον, εὐκρινέστερον, τὸ Ἄγνωστον, τὸ ὅποιον μᾶς περιβάλλει, ἀδιάφορον ἂν τοῦτο μᾶς ἐπαυξάνῃ τὴν φρικίαν καὶ τὸν τρόμον. Εἶναι μεγαλειώδες ὡσαύτως τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ὅτι εἶναι δυστυχής. «Τὸ δένδρον δὲν γνωρίζει τὴν δυστυχίαν του. Βέβαια, πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς δυστυχής διὰ νὰ γνωρίσῃ ὅτι εἶναι δυστυχής, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ μέγας διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν δυστυχίαν του».

(Pascal)

Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν πλάνην του, τὴν ἀγνοίαν του, τὴν δυστυχίαν του, καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ὅποιαν ἐδημιουργήθη· τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὅποιαν ἐπιποθεῖ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὅποιαν ζητεῖ· τὴν ζητεῖ, ἀλλὰ δὲν τὴν εὐρίσκει· τὴν ἐπιποθεῖ, ἀλλὰ δὲν τὴν συλλαμβάνει· ἐδημιουργήθη δι' αὐτήν, ἀλλ' αὐτὸς μὲ τὰς ἰδίας του δυνάμεις δὲν κατορθώνει νὰ τὴν ἀνεύρῃ.

Ἡ ἀνθρωπίνη Φιλοσοφία ἐδακίμασε βαθεῖαν ἀπογοήτευσιν καὶ ἐν τῷ Ἠθικῷ Κεφαλαίῳ, ἔταν παρ' ἑλίας τὰς προσπαθείας τῆς δὲν κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἐν κατηγορικὸν πρόσταγμα, δυνάμειον νὰ εὐρῇ ἡχὼ εἰς τὴν ψυχὴν, μίαν κατευθύνουσαν τελικὴν συνείδησιν· μίαν βῆσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ θεμελιωθῇ τὸ ὕψιλον οἰκοδόμημα τῆς Ἠθικῆς. Ἄνευ ἐλευθέρας βουλήσεως αἱ πράξεις μας εἶναι

ἄχρσοι, ἄνευ τόνου δραματικοῦ, ἄνευ ἀξίας, ἄνευ ἀπαξίας.

Ἡ Φιλοσοφία οὔτε κἄν ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῆ τὸ βάθος καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἁμαρτίας. «Καὶ αἱ δύο κατηγορίαι τῶν Φιλοσόφων, λέγει μέγας τοῦ Χριστιανισμοῦ Ἀπολογητής, ἢ τε τῶν αἰσιοδόξων καὶ ἢ τῶν ἀπαισιοδόξων, ἀπεδείχθησαν ἀνίσχυροι νὰ λυτρώσουν τὸν ἄνθρωπον. Δὲν κατώρθωσαν κἄν νὰ διαγνώσουν τὴν ἐν αὐτῷ διεξαγομένην πάλην μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν των εἰς τὸν ἓνα μόνον ὄρον τοῦ αἰνίγματος, ἢ μᾶλλον δὲν διεκρίναν τὴν ὑπαρξίν τοῦ αἰνίγματος τούτου. Οἱ μὲν μᾶς ἐξύψωσαν πρὸς τὸν Θεόν, οἱ ἄλλοι μᾶς ἐξίσωσαν πρὸς τὰ κτήνη. Οἱ αἰσιοδόξοι μᾶς εἶπον : Ὑψώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας ἐπάνω πρὸς τὸν Θεόν, τὸν ὅποιον ὁμοιάζετε, καὶ ὅστις σας ἐδημιούργησε διὰ νὰ τὸν λατρεύετε. Δύνασθε νὰ ἐξομωθῆτε πρὸς αὐτόν. Ἡ σοφία καὶ ἡ φρόνησις, τὴν ὅποιαν ἔχετε, σας εἶναι ἐπαρκῆς πρὸς τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ θελήσητε. Καὶ οὕτω ὑπεξέκαυσαν τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν ἀλαζονείαν. Οἱ ἄλλοι οἱ ἀπαισιοδόξοι μᾶς εἶπον : Χαμηλώσατε τοὺς ὀφθαλμούς σας πρὸς τὴν Γῆν, καὶ ἴδετε τὰ κτήνη, τῶν ὁποίων εἰσθε σύντροφοι. Καὶ οὕτω ὑπεξέκαυσαν τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας».

(Pascal)

Ἡ Φιλοσοφία εὐρεθεῖσα εἶτα ἀπέναντι τῆς δριμύτητος τοῦ πόνου, τοῦ πόνου, ὁ ὅποιος ἀπολιθώνει τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς ἄλλην Νιόβην, δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον δραστικόν τι ἀντίδοτον, νὰ τὸν συγκρατήσῃ κἄπως καὶ νὰ τὸν ζωογονήσῃ μὲ τὸ γλυκὸ καὶ παρήγορον φῶς κάποιας ἐλπίδος, νὰ δημιουργήσῃ ἓνα Θεόν ἀπὸ τὰ δάκρυά μας, νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἔλευσιν κάποιου Ἀναμενομένου.

Καὶ αὐτὴ ἡ πολυθρύλητος ἀπάθεια τῶν Στωικῶν, μὲ τὴν ὁποίαν οὗτοι ἐζήτησαν ν' ἀντιμετωπίσουν ὑπερηφάνως τὸν πόνον, δὲν εἶχε βάθος, ἀλλ' ἦτο ἀπλή προσποίησις, προσωπίς.

Τί ἔκαμεν ἡ Φιλοσοφία τοῦ κόσμου τούτου, τί εἶπεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν ἀπελπισ οὗτος παρὰ τὸ προσκεφάλαιον ἀποθνήσκοντος προσφιλοῦς προσώπου συνεχέντρωνε τὰς δυνάμεις τῆς σκέψεώς του καὶ ὀλοκλήρου τῆς ψυχῆς του ἐπάνω εἰς τὸ πλάσμα τοῦτο, διὰ νὰ τὸ συγκρατήσῃ, ἐὰν ἦτο δυνατόν, τὸ πλάσμα, τὸ ὅποιον ἐμελλε διὰ παντός νὰ ἐξαφανισθῆ, καὶ τὸ ὅποιον τὸ Σύμπαν ὀλόκληρον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ μᾶς τὸ ἀντικαταστήσῃ ;

(Paul Bourget).

Ἡ Φιλοσοφία ἐφωράθη ὅλως ἀνεπαρκῆς, ὅλως ἀνίσχυρος, νὰ λύσῃ τὴν δεσμὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος εἶναι καθηλωμένος ἐπάνω εἰς τὸν Καύκασον τῆς πλάνης καὶ ἀγνοίας, τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας, τοῦ πόνου καὶ τοῦ θανάτου· τοῦ Δεσμώτου τούτου Προμηθέως, ὁ ὅποιος ὀδυνάται καὶ φωνεῖ : «Οἶα πρὸς Θεῶν πάσχω, Θεὸς ὦν!»
(Αἰσχύλος)

Ταλαίπωρε ἄνθρωπε ! Νομίζεις σεαυτὸν θεματοφύλακα τῆς ἀληθείας, κρίνεις τὰ πάντα, καὶ εἶσαι ὄγκος ἀβεβαιότητος, ἠλίθιος σκώληξ. Ψάλλε, Δαυὶδ, μὲ τὴν ὥραν σου κιθάραν : «ὅτι σκώληξ εἰμί, καὶ οὐκ ἄνθρωπος!» Πῶς; Σὺ, ἡ δόξα τοῦ Σύνπαντος, νὰ φωραθῆς τὸ σκύβαλόν σου ! Ζητεῖς τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ συναντᾷς τὴν δυστυχίαν !

Ἠγεμὼν εἶσαι ; εἶσαι δυστυχῆς, ὅπως καὶ ὁ ὑπήκοός σου. Εὐγενῆς εἶσαι ; Εἶσαι δυστυχῆς, ὅπως καὶ ὁ πληβείος. Νέος εἶσαι ; Εἶσαι δυστυχῆς, ὅπως καὶ ὁ γέρον. Ἰσχυρὸς ; Εἶσαι δυστυχῆς, ὅπως καὶ ὁ ἀδύνατος. Σοφός ;

Είσαι δυστυχής, όπως και ο άμαθής. 'Υγιής ; Είσαι δυστυχής, όπως και ο ασθενής. «Τὸ παρὸν δὲν σὲ ἱκανοποιεῖ ἢ (ἐκ σεαυτοῦ) ἐλπίς σὲ ἀπατᾷ, καὶ ἀπὸ δυστυχίας εἰς δυστυχίαν σὲ ὀδηγεῖ μέχρι τοῦ τάφου, τοῦ πληρώματος τούτου τῆς κακοδαιμονίας σου.» (Pascal).

Ποῖος, ταλαίπωρον ὄν, θὰ σὲ σώσῃ ; Ποῖος θὰ λύσῃ τὰ δεσμά σου ;

'Αλλ' εἰς τὸ βάθος τῆς νυκτὸς τῆς ἀγωνίας μου, μέσα ἀπὸ τὸν κήπον τῶν 'Ελαιῶν τῆς ψυχῆς μου ἀκούω τὴν γλυκεῖαν καὶ παρήγορον φωνὴν τοῦ Αὐτρωτοῦ μας, λέγοντος : «Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω» | «Θαρσεῖτε, λέγει, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον».

'Ενίκησε τὸν κόσμον, καὶ ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν νίκην. Τοιαύτη εἶναι ἡ νίκη ἐνὸς Θεοῦ. 'Ο Νικητῆς ἐνοῦται μὲ τὸν ἠττημένον, καὶ ὁ ἠττημένος πανηγυρίζει. 'Ο Θεὸς ἐνοῦται μὲ τὸν ἄνθρωπον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, ὅπῃθεν ἐξαγγέλλεται ἡ νίκη.

Διὰ τὴν σχίσιν ὁ 'Ιησοῦς τὸ χρεώγραφον τῆς ἁμαρτίας, τὸ ὅποιον ὁσημέραι ὑψώνετο, καὶ τὴν σιτίσιν μὲ ἄρτον ζωῆς τὸν ἁμαρτωλόν, ὁ ὅποιος, ὡς ὁ ἄσωτος υἱός, κατήντησε νὰ σιτίζεται μὲ τὰ κεράτια τῶν χοίρων, σχίζει, ὥσπερ πελεκάν, τὰς σάρκας του, τὰς τόσον τιμίας. Διὰ τὴν διδάξιν ὅτι ὁ πόνος, καὶ ὅσα αὐτὸς διδάσκει, εἶναι ἐν μέσον τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, τηλεσκοπίον, τὸ ὅποιον διασχίζει τοὺς οὐρανοὺς, ἀσκαλύφει τῆς ψυχῆς, τὸ μυστικὸν τῆς ζωῆς, στεφανώνει αὐτὸν μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, καὶ χύνει τὸ αἷμά Του ὅλον ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν.

Εἰς τὴν τελευτὴν αὐτῆς τῆς στέψεως τοῦ Πόνου, ἐ-

νώπιον τοῦ 'Εσταυρωμένου δὲν εἶμαι πλέον τὸ ἐξουθένωμα τῆς Φύσεως· ἐπάνω ἀπὸ τὸν Σταυρὸν ὁ Χριστὸς μὲ ἀπεκάλεσε φίλον, ἀδελφόν. 'Εζήτησαν νὰ μάθω τί εἶμαι : Πόθεν ἔρχομαι ; Ποῦ πηγαίνω ; 'Εζήτησαν τὴν λύσιν τῶν περὶ ἀληθείας σοβαρωτάτων τούτων αἰνιγμάτων, καὶ ἤκουσα ἀπὸ τὸν 'Ιησοῦν ὅτι εἶμαι φίλος του, ὅτι εἶμαι ἀδελφός του, ἔχων τὴν αὐτὴν μετ' αὐτοῦ καταγωγὴν, ὅτι εἶμαι ψυχὴ ἀπολυτρωθεῖσα, ψυχὴ, ἡ ὁποία ἐνοῦται μαζί του, ἀποθεοῦται, ὅτι εἶμαι μέγας. Μάλιστα· ἐνώπιον τοῦ 'Εσταυρωμένου εἶμαι μέγας.

'Ερριψα τὸ βλέμμα μου μίαν ἀστροφεγγὴ νύκτα εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἠσθάνθη ἑμαυτὸν πρὸ τοῦ μεγαλείου του σμικρυνόμενον, τὴν προσωπικότητά μου λιποθυμοῦσαν, ἐκμηδενιζομένην. 'Ο νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν διασχίζει τοὺς αἰθέρας, μένει μετέωρος, διότι προστίθεται ἀπόστασις ἐπὶ ἀποστάσεως, διότι ἀνακαλύπτονται νέοι κόσμοι κατέπιν ἄλλων κόσμων. Εἰς τὴν συνάντησιν ταύτην τοῦ 'Απειροῦ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἄπλοον ἄτομον, σημεῖον ἀόρατον, ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν, ἡ ὁποία καὶ αὐτὴ εἶναι ἐν σημεῖον μέσα εἰς τὸ 'Απειρον, τὸ 'Απειρον, τὸ ὅποιον μᾶς ἐκμηδενίζει μὲ μόνην τὴν ὑπαρξίν του, προφανῆ μὲν, ἀλλ' ἀκατάληπτον. (Paul Bourget)

'Αλλ' ὅταν ἔρριψα τὸ βλέμμα μου ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, ἡ ψυχὴ μου ἐπανεπαύθη, ἔπαυσε ἡ ἀγωνία τοῦ μετεωρισμοῦ μου, καὶ ἔδοξίμασα τὸ αἶσθημα ὅτι δὲν εἶχον πλέον τὴν ἀνάγκην νὰ φθῶσκω τὸ 'Απειρον, διότι τὸ 'Απειρον μὲ εἶχεν ἤδη φθάσει μόνον του, διότι τὸ 'Απειρον εἶχεν ἤδη ἐνωθῆ μὲ τὸ πεπερασμένον.

'Ο Θεὸς ἠνώθη μαζί μας διὰ τὴν νὰ μᾶς ἀνεγείρῃ, νὰ μᾶς ἐξιλεώσῃ, νὰ μᾶς ἀνακαινίσῃ.

Ἠνώθη μαζί μας εἰς τὸν Σταυρὸν διὰ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ ὅποια τὸν ἐθλίψε τόσον, ὥστε νὰ ἀναφωνήσῃ μὲ τὸν Δαυὶδ : «Χεῖμαρροι ἀνομίας ἐξετάραξάν με». Ἐντεσθεν ἢ παραχῆ αὐτοῦ, λέγοντος : «Νὸν ἢ ψυχὴ μου τετάρραχται!» Ἐντεσθεν ἢ ἀγωνία αὐτοῦ, ἢ ἀνεξήγητος, ἢ δόξνη, ἢ ὅποια τὸν κάμνει μέσα εἰς τὴν δίνην τῆς παραχῆς του νὰ προφέρῃ τὰς λέξεις : «Περίλυπός ἐστιν ἢ ψυχὴ μου ἕως θανάτου!» «Πρὶν νὰ συλληφθῇ, πρὶν νὰ μαστιγωθῇ, πρὶν νὰ ἐμπαιχθῇ, πρὶν νὰ σταυρωθῇ, μέσα εἰς τὸν κήπον τῶν Ἐλαιῶν, παρὰ τὸν χεῖμαρρον τῶν κέδρων, εἰς τὴν ἡρεμίαν τῆς σεληνολούστου νυκτός, ἀγωνιᾷ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μας, ὀδυνᾶται δι' αὐτάς, καὶ ὁ ἰδρὼς ὡς θρόμβοι αἵματος ρέει ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα τοῦ κήπου». (Bossuet)

Τὴν ἁμαρτίαν αὐτὴν πλύνει μὲ τὸ αἷμά του ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν, ὅπου ἀγιάζει τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, τὴν ὅποιαν λούει μὲ τὸ ὕδωρ τὸ ρέον ἀπὸ τὴν κεντηθεῖσαν πλευρὰν του, «τὸ ὕδωρ τοῦτο τοῦ Βαπτίσματος, τὸ ὕδωρ τῆς μετανοίας, τὸ ὕδωρ τῶν εὐλαβῶν μας δακρύων». (ὁ αὐτός)

Τὰ δάκρυα αὐτὰ μεταβάλλουν τὸ παρελθόν, θαυματουργοῦν. Ἡ σοφία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος εἶπεν ὅτι οὔτε οἱ Θεοὶ δύνανται νὰ μεταβάλουν τὸ παρελθόν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἀπέδειξεν ἕλως τὸ ἐναντίον (O. W.). Ἐκλαυσεν ὁ Δαυὶδ διὰ τὸ μέγα ἁμάρτημά του, καὶ μὲ τὸν ραντισμὸν τῶν δακρύων του, ὡς μὲ ὑσσωπον, ἢ ψυχὴ του ἔγινε λευκὴ, ὡς ἢ χιών. Ὁ ἄσωτος υἱός, ὁ κατασπαταλήσας τὴν περιουσίαν του ὀλόκληρον μετὰ πορνῶν, καὶ καταντήσας νὰ βόσκη χοίρους, καὶ νὰ σιτίζηται μὲ τὰ κερᾶτια, τὰ ὅποια οὔτοι ἤσθιον, ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς συντριβῆς του γονυπετήσας ἐπάνω εἰς τὸν τόπον τῆς κακώσεώς του, ἤσθάνθη ὅτι ἢ καρδιά του ἔγινε τόσον κα-

θαρά, ὥστε εἰς τὸ βάθος αὐτῆς νὰ διακρίνῃ τὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς του, καὶ παρ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα τοῦ οὐρανοῦ πατρὸς. Ἡ ἁμαρτωλὸς, ἢ ὅποια μὲ τὰ δάκρυά της ἔβρεξε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέμαξεν εἶτα αὐτοὺς μὲ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, ἤκουσε παρὰ τοῦ θείου Διδασκάλου τοὺς λόγους : «ἀφίενται αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί». Μὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος ἐκλαυσεν ὁ Πέτρος πικρῶς, καὶ μέσα εἰς τὰ δάκρυά του ἐκεῖνα ἐδέχθη τὸ βάπτισμα τῆς ἀφέσεως καὶ ἐξιλεώσεώς του. Ἐρριψεν ἐν βλέμμα εἰς τὸν Σταυρὸν ὁ Ληστής, καὶ παρευθὺς ἐξηγνίσθη· εἶπε δύο καλὰς λέξεις εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἤκουσε παρ' αὐτοῦ τὸ «Σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσει ἐν τῷ Παραδείσῳ».

Διὰ τοῦ Σταυροῦ ὁ Ληστής εἰσέρχεται εἰς τὸν Παράδεισον· μάλιστα διὰ τοῦ Σταυροῦ, τῆς θύρας ταύτης τῆς αἰωνιότητος τοῦ Σταυροῦ, τοῦ γρανίτου τοῦτου τοῦ πόνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς ἐστήριξε τὴν ἀγάπην καὶ τὸ θάρρος, τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὸν οἶκτον, τοὺς νόμους καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὅποιος διδάσκει εἰς τὸν ἀνθρωπὸν ὅτι καὶ εἰς τὸ σκοτεινὸν πένθος του, εἰς τὸν τραχὺν πόνον του, πρέπει νὰ συνειθίσῃ νὰ διαβλέπῃ στήριγμα εἰς τὴν ζωὴν του, ἰσχυρὸν παραστάτην, σύμβουλον τοῦ Σταυροῦ, ὁ ὅποιος εἶναι μέγας στυλοβάτης τῆς χάρας τοῦ ἀνθρώπου, τὸ βάθος καὶ ἢ σκιὰ τῆς εἰκόνας τῆς ζωῆς, ὁ ἀχώριστος σύντροφός της.

Ὅπισθεν τοῦ Σταυροῦ ροδίζει ὁ ὄρθρος τῆς Ἀναστάσεως. Ὅπισθεν τοῦ πόνου μειδιᾷ ἢ χαρὰ. Ὁ πόνος καὶ ἢ χαρὰ, τὸ ἀμάλγαμα τοῦτου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἢ Σταύρωσις καὶ ἢ Ἀνάστασις, ὁ σύνδεσμος οὗτος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἰδοὺ εἰ δύο πόλοι τοῦ μεγάλου Ναζωραίου, ἰδοὺ

αί μεγάλοι έορταί τής αναγεννήσεως τής ψυχής, έορταί τοῦ αποθεωμένου Ἐγώ μας, τοῦ Ἐγώ μας λυομένου ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, καὶ ἐκφαινομένου μὲ ἕλον τὸ μεγαλεῖόν του, τὴν δυνάμιν του, τὴν ζωτικότητά του.

Ἀδελφοί μου,

Ἐορτάσωμεν τὴν έορτὴν ταύτην τής ψυχής μας Ἐορτάσωμεν αὐτὴν ἐν κατανύξει καὶ μυσταγωγίᾳ· Ἐορτάσωμεν τὴν κατ' ἑξοχὴν ὀνομαστικὴν έορτὴν τής ψυχής μας, τής ψυχής μας, τής ὁποίας κληρὸς εἶναι ὁ πόνος, ἀλλὰ καὶ ἡ χαρά.

Ἡ πάλη καὶ αἱ μεταπτώσεις ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς, ἀπὸ τὸν πόνον εἰς τὴν χαρὰν, εἶναι ὁ αἰώνιος νόμος τής Ιστορίας τής ψυχής, καὶ τῶν τυχῶν τής.

Ἄν θέλῃς, ὦ ἄνθρωπε, τὴν ἀποθέσειν τοῦ Ἐγώ σου, πολέμησον τὸ σκότος, τὸ ψεῦδος, τὴν κακίαν, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτῶν θά διῆδῃς τὸ μεγαλειώδες ἀνάστημα τής ψυχής σου. Ρίψον ἐν βλέμμα εἰς τὸν Σταυρόν, καὶ μέσα εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ρεῖ ἀπὸ τὴν κεντηθεῖσαν πλευρὰν τοῦ Ἐσταυρωμένου, θά ἴδῃς λυομένην τὴν ψυχὴν σου, ἀπαστρέπτουσαν τὴν μορφήν σου, ὡς εἰς φῶς ἀμίαντον, Ἰαρόν. Γονυπέτησον εἰς τὸ βάθρον τοῦ Σταυροῦ ἐπάνω εἰς τὸν Γολγοθᾶν τής ψυχής σου, καὶ βρέξον ὡς ἡ Ἀμαρτωλὸς μὲ τὰ δάκρυα τής συντριβῆς σου τοὺς ἀχράντους πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἂν θέλῃς καὶ σὺ ν' ἀκούσῃς παρ' αὐτοῦ : «ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί»· ἂν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν μύησιν καὶ τὸ θαῦμα τής μεταμορφώσεως τοῦ παρελθόντος σου.

Μεγάλε Ἐσταυρωμένε ! Ἀτενίζοντας τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς Σέ, ἄς συναντήσωμεν τὸ βλέμμα Σου, τὸ βλέμμα, τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀνοίξῃ εἰς τὴν ψυχὴν μας κάθε πηγὴν ἀγάπης, πηγὴν συμπαθείας, δυναμένης νὰ μᾶς ἐναρμονίσῃ πρὸς ὀλόκληρον τὴν βεβαρημένην ψυχὴν τοῦ κόσμου, τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος εἶναι καθηλωμένος ἐπὶ τοῦ ἀρραγοῦς βράχου τοῦ πόνου. Τὸ βλέμμα Σου δύναται νὰ μᾶς ἐμπνεύσῃ τὴν ὑπομονήν, τὸν μέγαν τοῦτον ἡρωισμόν, τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν συγγνώμην, τὴν ἐγκαρτέρησιν ἐν τῇ δίνῃ τῶν θλίψεῶν μας. Τὸ βλέμμα Σου δύναται νὰ συγκινήσῃ τοὺς πλουσίους καὶ πάντας ἡμᾶς, διὰ νὰ συνδράμωμεν τοὺς πεινῶντας, τοὺς διψῶντας, τοὺς γυμνοὺς, τοὺς πρόσφυγας, τοὺς ἀσθενεῖς, τοὺς ἐν φυλακαῖς. Δύναται νὰ μᾶς γνωρίσῃ ὁδόν, ἐν ἣ παρευσόμεθα, νὰ μᾶς καθηλώσῃ τοὺς πόδας, ἐὰν αὗτοι θελήσουν νὰ βαδίσουν εἰς τὸ ἔγκλημα, τὰς χεῖρας, ἐὰν αὗται μανθοῦν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐκ βαθέων πρὸς Σέ, Κύριε, ἐκεκράξαμεν, πρόσχες εἰς τὴν φωνὴν τής δεήσεως ἡμῶν, τὴν φωνὴν, ἣ ὁποῖα τὴν στιγμὴν ταύτην ἀναμιγνύεται μὲ τὴν μεγάλην κραυγὴν, τὴν ὁποῖαν ἀφήνεις εἰς τοὺς οὐρανοὺς, κραυγὴν, τὴν ὁποῖαν τὸ Σύμπαν ἀκούει μὲ εὐλαβῆ σιγὴν καὶ τρόμον «ΤΕΤΕΛΕΣΤΑΙ !»

ΑΛΛΟΙΜΟΝΟΝ, Ω ΑΝΘΡΩΠΕ, ΕΑΝ Η ΨΥΧΗ ΣΟΥ

ΑΠΟΘΑΝΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟΘΑΝΗΣ ΣΥ!

Ἄλλοίμονον, ὦ ἄνθρωπε, εἴν ἡ ψυχὴ σου
ἀποθάνῃ πρὶν ἀποθάνῃς σύ! (*)

«Ἡ Φιλοσοφία καὶ τὸ Κάλλος ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἢ Ἰσχύς παρήχθη ὑπὸ τῆς Ρώμης», ἀλλ' ἡ Ἀγάπη κατήλθεν εἰς τὴν δακρυπεριχυμένην Γῆν μας μετὰ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ καταβάντος Χριστοῦ, τοῦ δι' αὐτὴν ἐνανθρωπήσαντος καὶ σταυρωθέντος. (Sienkiewicz).

Εἰς τὴν Ἀγάπην εἶναι ἀπεσταλαγμένον ἔλο τὸ φέγος τοῦ οὐρανοῦ, ἔλη ἢ δύναμις τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, ἔλη ἢ ἄρμονία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἔλη ἢ ὠραιότης τῆς Γῆς, ἔλη ἢ γαλήνη τῆς Φύσεως, ἔλη ἢ χαρὰ τῶν ἀγγέλων, ἔλον τὸ μεγαλεῖον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔλη ἢ ψυχὴ τοῦ Παντός. Μὲ τὴν δημιουργικὴν πνοὴν τῆς Ἀγάπης ζωογονεῖται κάθε ἰδεῶδες τῆς σοφίας, κάθε ἰδεῶδες τῆς ὠραιότητος, κάθε ἰδεῶδες τῆς ἀρετῆς. Εἰς γλυκύτατον τόνον βαθείας ἐμπνεύσεως ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶπεν : «Ἐάνταις γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον ἀλλαλάζον».

Καὶ οὕτω μαζί με τὴν Ἀγάπην ἐνεφανίσθη εἰς τὸν κόσμον μία νέα Φιλοσοφία, μία νέα Καλλονή, μία νέα Δύναμις, ὄχι μόνον ἐν ὄρατον βιβλίον, ὄχι μόνον ἐν ἐξαισιον ἄγαλμα, ὄχι μόνον μία κινητήριος δύναμις, ἀλλὰ καὶ μία θεϊκὴ ψυχὴ, ψυχὴ ἐμπνευσμένη καὶ ἐμπνεύουσα

(*) Ἐκηρύχθη τὴν Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν 1924 ἐν τῷ ἐν Πέτραις ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας.

τὸν ἄνθρωπον, ψυχὴ ἐνθουσιώδης καὶ πλημμυροῦσα τὴν καρδίαν μας μὲ κῶμα ἐνθουσιασμοῦ, ψυχὴ παραδειγματί- ζουσα ἡμᾶς καὶ ἀφήνουσα ἐν ἡμῖν σωτηριώδη ἐντύπωσιν.

Ὁραιοτάτην ἔκφρασιν τῆς τοιαύτης ἀγάπης ἔχομεν καὶ εἰς τὴν ἐντυπωτικὴν σκηνὴν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, τὴν μετὰ τοσαύτης φωταυγείας διαγραφομένην, ἣς προοπτικὴ εἶναι ἢ συναρπαστικὴ εἰκὼν τοῦ ἀπολυτρου- μένου νέου, ἐνὸς δαιμονιζομένου ἀνθρώπου. «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοὶ ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν».

Ἄδελφοί μου,

Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐκάστη ἱστορία ὑφαίνει καὶ μίαν ὡραίαν εἰκόνα τῆς τοιαύτης ἀγάπης, ἐκάστη παραβολὴ εἶναι καὶ μία παρακίνησις εἰς τὴν ἀγάπην ταύτην, ἕκα- στον θαῦμα εἶναι καὶ μία φανέρωσις τῆς ἐνθέου ἀγάπης, ἕκαστον δόγμα, ὅσον ὁ Θεὸς ἐγένεν ἄνθρωπος, καὶ τοῦτο εἶναι ἀγάπη, ἕκαστον πάθος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο εἶναι ἔκφρασις τῆς ὑπερφυοῦς ἀγάπης. (Θεοτόκης)

Σήμερον θεραπεύει τὸν δαιμονιζόμενον νέον, καὶ εἶναι μικρὰ ἢ πρὸς τὸ ταλαίπωρον τοῦτο πλάσμα ἐκδηλουμένη ἀγάπη, τὸν νέον τὸν ἄλαλον καὶ κωφόν : «Τὸ Πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφόν» ; Ἄλλὰ μήπως καὶ εἰς τὴν Νεότητα τῆς σήμερον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, εἰς τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς, τὸ πνεῦμα δὲν εἶναι ἄλαλον καὶ κωφόν : Καὶ δὲν εἶναι ἢ ἀγάπη ἢ Χριστιανικὴ, ὁ θησαυρὸς οὗτος τῶν καρδιῶν μας, ἢ λυτροῦσα τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν, ἣτις ἄνευ τῆς ἀγάπης εἶναι τυφλὴ, εἶναι κωφὴ, εἶναι βωβὴ ; Ἡ ἀγάπη εἶναι φῶς ἀμίαντον, φῶς τὸ ὅποιον ἀπαλλάσσει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν τυφλότητά της, εἶναι ἁρμονία

τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ὅποια θεραπεύει τὴν κωφότητα αὐτῆς, καὶ τὴν βωβότητα τῆς συνειδήσεώς της.

Ἄνευ τῆς τοιαύτης ἀγάπης ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐξηκολούθει ὡς κτηνώδης θετικιστῆς καὶ ὡς ἐγωιστῆς νὰ εἶναι δυστυ- χῆς καὶ παράφρων, ὡς ὁ δαιμονιζόμενος νέος τοῦ σημε- ρινοῦ Εὐαγγελίου. Τῆς ἀγάπης ταύτης ἀνάγκην ἔχει καὶ ὁ νέος τοῦ αἰῶνός μας, ὁ τραχὺς οὗτος θετικιστῆς, ὁ κα- ταχρώμενος τοῦ ὕλικου καὶ αἰσθητικοῦ κόσμου, ἢ ὁ σοφι- στῆς, ὁ τὰ πάντα περιφρονῶν, καὶ καταχρώμενος τοῦ διανοητικοῦ καὶ αἰσθηματικοῦ κόσμου.

Ἄ ! νέε τῆς ἐποχῆς δαιμονιζόμενε, σήμερον ἑορτά- ζεις τὴν ἐπέτειον τῆς ψυχικῆς σου λυτρώσεως. Ἡ Ἐκ- κλησία σὲ γνωρίζει καὶ σὲ ἀγαπᾷ, καὶ θέλει τὴν στιγμὴν ταύτην σὺ πρὸ πάντων νὰ τὴν ἀκούσῃς.

Ἄν εἶσαι «ὁ τύπος ὁ κυνικός, διὰ νὰ εἶπω μετὰ τι- νος Γάλλου συγγραφέως, ὁ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐνεισάγων εἰς σεαυτὸν πάντοτε δι' αὐθυποβολῆς τὴν χαρὰν, καὶ μόνην θρησκείαν σου ἔχῃς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν, εἶσαι ὀλέθριος καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν Κοινωνίαν. Ὁ- ποιονδῆποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ στάδιόν σου, καὶ ἢ κοινωνικὴ σου τάξις, ἀξίωμα καὶ σκοπὸν τοῦ βίου ἔχεις τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ περικλείεις ὅλην τὴν εὐτυχίαν σου εἰς τὸ κάλλος, τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ρώμην. Εἶσαι βάρβαρος πολιτισμένος, καὶ ὀνομάζεις τὸν ἑαυτὸν σου : «τέλος τοῦ αἰῶνος». Ἰδεώδη δὲν ἔχεις, ἐκμεταλλεύεσαι ὅσα ἢ Κοινωνία τιμᾷ ὡς δοῖα καὶ γεραίρει, διὰ νὰ ἐπι- τύχῃς τὸν σκοπὸν σου, καὶ σκοπὸς σου εἶναι τὸ χρῆμα, καὶ διὰ τοῦ χρήματος ἀγοράζεις μόνον τὴν ἡδονήν». (Paul Bourget). Εἶσαι δαιμονιζόμενος, τὸ πνεῦμά σου εἶναι ἄλαλον καὶ κωφόν. Ἄλλ' ἢ Ἐκκλησία,

ὅπως ὁ Χριστός, τρέφει ἀπεριόριστον ἀγάπην πρὸς σέ, καὶ θέλει νὰ σὲ σώσῃ.

Καὶ μαζί σου θέλει νὰ σώσῃ καὶ τὸν ἄλλον τύπον τὸν πολὺ ὀλεθριώτερον καὶ ἐπικινδυνωδέστερον ἢ σὺ. Τὸν τύπον αὐτὸν τοῦ νέου ἢ Κοινωνία πρέπει νὰ τὸν φοβῆται πολὺ περισσότερον παρὰ σέ. «Εἶναι ὁ ἀριστοκράτης τοῦ πνεύματος, ὁ ἀριστοκράτης τῶν νεύρων, ὁ λεπτὸς Ἐπικούρειος. Εἶναι μηδενιστὴς μέχρι μυελοῦ ὀστέων. Δι' αὐτὸν οὔτε καλὸν ὑπάρχει οὔτε κακόν, οὔτε ἐγκλημα οὔτε ἀρετή, οὔτε ὠραιότης οὔτε ἀσχημία, τὸ πᾶν δι' αὐτὸν εἶναι ἀντικείμενον ἀπλῆς περιεργίας, καὶ αὐτὸς εἶναι πέραν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, πέραν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς ἀρετῆς, πέραν τῆς ὠραιότητος καὶ τῆς ἀσχημίας. Αὐτὸς εἶναι ὑπεράνω τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψευδοῦς, ὑπεράνω τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ ἀνηθικοῦ. Δι' αὐτὸν οὐδὲν εἶναι ψευδὲς οὐδὲν ἀληθές, οὐδὲν ἠθικὸν οὐδὲν ἀνηθικόν, Εἶναι ὁ σοφιστὴς τῆς ἐποχῆς μας, ὁ ἐκλελεπτωμένος ἐγωϊστὴς, ὁ ἀβρὸς Ἐπικούρειος, ὁ ἄγαν μεμορφωμένος, τοῦ ὁποῖου ἡ ὀλη φιλοδοξία συνίσταται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἑαυτοῦ του». (ὁ αὐτός).

Ἄλλος ἠθικολόγος συγγραφεὺς, ἀπευθυνόμενος μὲ βαθεῖαν συμπάθειαν εἰς τὸν νέον τῆς ἐποχῆς του, λέγει εἰς αὐτὸν τοὺς ὠραίους τούτους λόγους: «Προφυλάξου, διέρχεσαι χρόνους δυσκόλους· ἐπλήρωσε ἀκριβὰ, ἢ μάλλον δὲν ἐπληρώθησαν ἀκόμη ὄλα, τὰ σφάλματα τῆς ἀλλοτε. Δὲν πρόκειται πλέον νὰ εἶναι κανεὶς πνευματώδης, κομψός, ἐκδοτός εἰς τὰς ἡδονάς, σκώπτης, σκεπτικιστὴς καὶ φιλοπαίγμων. Τοιοῦτος ἦσο ἐπὶ ἀρχετῶν καιρῶν. Ὁ Θεός, ἡ Φύσις, ἡ Ἔργασία, ὁ Γάμος, ἡ Ἀγάπη, τὸ

Τέκνον, πάντα ταῦτα εἶναι σοβαρά, καὶ ὀρθοῦνται ἐνώπιόν σου. Πρέπει ἢ πάντα ταῦτα νὰ ζήσουν, ἢ οὐ νὰ ἀποθάνῃς».

Ἄλλὰ διὰ νὰ ζήσουν αὐτὰ μέσα σου καὶ νὰ σὲ ζωογονήσουν, νὰ σὲ ἐμψυχώσουν καὶ νὰ σὲ ἐξυψώσουν, ἔχεις ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς ἐνεστάλαξεν, ἔχυσεν εἰς τὰς καρδίας μας. «Ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν».

Ἡ ἀγάπη εἶναι ἐκεῖνο, ἰσὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὴν ἐσπέραν τῆς τελευταίας ἡμέρας τῆς Δημιουργίας του, ὅταν ἤδη ἦσαν ὄλα ἕτοιμα, καὶ τὴν ἐδημιούργησε διὰ νὰ δώσῃ κίνησιν καὶ ζωὴν εἰς τὰ ἔργα του.

Ἡ ἀγάπη δείκνυει εἰς τὸν κόσμον τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος, πόση εἶναι ἡ εὐγένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ πόσην ἀρετὴν δύναται νὰ κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Ἡ ἀγάπη οὕσα ἢ ὑψηλοτέρα ἔκφρασις τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας, ἀφυπνίζει καὶ εὐρύνει καὶ ὀδεῖ πνοὴν εἰς τὴν ψυχὴν μας, καὶ αἶρει τὸν πέπλον ὅστις ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας τὴν τελεσιουργίαν τῶν Ἐλεισινίων τῆς ζωῆς.

Ὅπου ἡ ἀγάπη ἐκεῖ ὁ πόνος εἶναι γλυκύτερος τῆς χαρᾶς, ὅπου ἡ ἀγάπη ἐκεῖ ἡ νόσος εἶναι γλυκύτερα τῆς υγείας.

Ὅπου ἡ ἀγάπη ἐκεῖ τὸ φέγγος τοῦ οὐρανοῦ, ἐκεῖ ἡ δύναμις τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, ἐκεῖ ἡ ἁρμονία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐκεῖ ἡ ὠραιότης τῆς Γῆς, ἐκεῖ ἡ γαλήνη τῆς Φύσεως, ἐκεῖ ἡ χαρὰ τῶν ἀγγέλων, ἐκεῖ τὸ μεγαλεῖον τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ παντός, ἐκεῖ ἡ δημιουργικὴ πνοὴ εἰς τὰ ἰδιώδη τῆς σοφίας, τῆς ὠραιότητος, τῆς ἀρετῆς.

Πρὸς τὸν νέον ὃ ὁποῖος θέλει ν' ἀκούσῃ τὴν Ἐκκλησίαν μίαν εἰσέτι ἀποστροφὴν, καὶ κατακλείω τὸν λόγον. Εἰς τοὺς χρόνους αὐτοὺς τῆς συγχύσεως τῆς συνειδήσεως καὶ τῶν ἰδεῶν ἔχεις περισσότερον ἢ ἄλλοτε ἀνάγκην νὰ ἀποβλέψῃς εἰς τὴν ψυχὴν σου, ἀποτελοῦσαν πραγματικότητα, περὶ τῆς ὁποίας δὲν δύνασαι νὰ ἀμφιβάλλῃς, διότι εἶναι κτῆμά σου. καὶ διότι τὴν αἰσθάνεσαι, καὶ τὴν βλέπεις καθ' ἑκάστην στιγμὴν, καὶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὁμιλεῖ μαζί σου· καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι σοῦ λέγει: Πρόσεξε. Ἄκουσον, ἄκουσον. Δύο μεγάλαι ἰδιότητες, δύο μεγάλαι ἀρεταί, δύο μεγάλαι δυνάμεις, δύο μεγάλαι ἐνέργειαι: ἡ ἀγάπη καὶ ἡ θέλησις, εἶναι αἱ μόναι αἱ ὁποῖαι θὰ σὲ σώσουν. Ἄνευ αὐτῶν, ἄνευ τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς θελήσεως, ἡ ψυχὴ σου θὰ ἀποθάνῃ πρὶν ἀπὸ σένα.

Ἄλλ' εἶθε ἡ ψυχὴ σου νὰ μὴ ἀποθάνῃ, καὶ δὲν θὰ ἀποθάνῃ. ΓΕΝΟΙΤΟ!

ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

« Αφήκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή,
καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς
ἀνθρώποις.... μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; »
(Ἰωάννης)*

Ὅποιον κάλλος ψυχῆς, ὅποιαν ἔκφρασιν θρησκευού-
σης καρδίας, ὅποιαν συναρπάζουσιν γοητεῖαν μεταμορφώ-
σεως παρελθόντος ἀμαρτωλοῦ, ἀποπνέει ἡ ὡραία σκηνὴ
τῆς Σαμαρείτιδος· ἡ σκηνή, ἣτις ἀνακαλεῖ καὶ ἄλλας ἐν-
τυπωτικὰς μορφὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς
Ἐκκλησίας : τὴν ἀλείψασαν μὲ μύρον τοὺς πόδας τοῦ τῆς
ἀμαρτίας αὐτῆς ἐξαλείψαντος, τὴν Χανααναίαν, τὴν πρὸς
λιθασμὸν προσαχθεῖσαν εἰς αὐτὸν μοιχαλίδα, Μαρίαν εἶτα
τὴν Αἰγυπτίαν, καὶ Κασσιανὴν τὴν ὁμογράφον· ἡ σκη-
νὴ, ἐν ἣ παρίσταται ὅτι ἡ Γυνὴ ἐνεθάθυε περισσότερον
εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἠγάπησεν
αὐτὸν μὲ ἑλπὴν τὴν ἠθικὴν δόναμιν τῆς ὑπάρξεώς τῆς.

Καὶ διὰ τοῦτο Ἐκεῖνος περιβάλλει αὐτήν, περι-
κλείουσιν ἐν ἑαυτῇ θησαυρὸν ἕλον αἰσθήματος καὶ ἀξίας,
μὲ τόσην τιμὴν καὶ ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο εὐρεθεὶς ἐκεῖ
εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Γαριζίν, παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ

(*) Ἐκηρύχθη ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Τριά-
δος Κυριακῆν τῆς Σαμαρείτιδος ἐνεστῶτος ἔτους.

Ἰακώβ, εἰς τὰ κρυστάλλινα ὕδατα τοῦ ὁποῦ ἀντικατω-
πτρίζετο ἡ γοητευτικὴ ὠραιότης καὶ διαφάνεια τῆς μονή-
ρους φύσεως, δὲν διστάζει ν' ἀνακοινώσῃ εἰς μίαν γυ-
ναῖκα περιφρονημένην, εἰς ψυχὴν ἀμαρτωλὸν, εἰς Σαμα-
ρεῖτιδα, ὅ,τι δὲν εἶπεν ἀκόμη εἰς τὴν πόλιν, ὅ,τι δὲν ἐκή-
ρυξεν εἰσέτι εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὅ,τι δὲν εἶχεν ἕως τότε
ἀναπτύξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του· οὐτε εἰς τοὺς Δώδεκα,
οὐτε εἰς τὸν Νικόδημον, τὸν μετὰ τσσαύτης ζέσεως νό-
κτωρ προσελθόντα πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, νὰ δι-
δάξῃ εἰς αὐτὴν τὰς πλέον ὑψηλὰς καὶ ὠραίας ἰδέας τῆς
ὑπερφυοῦς θρησκείας του : ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἀναμενό-
μενος Μεσσίας, ὁ Μεσσίας, τοῦ ὁποῦ ἡ λατρεία ἐξήρθη
ὑπεράνω τόπου καὶ χρόνου, στήσασα τὸν βωμὸν τῆς οὐχὶ
ἐπάνω ὀρέων καὶ ὑποκάτω θόλων καλλιστευμάτων τῆς τέ-
χνης, ἀλλ' ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, τοῦ μυστηριώ-
δους τούτου ἀδύτου τῆς ψυχῆς μας, τῆς φλεγομένης ἀλλὰ
μὴ καιομένης ταύτης βάτου.

Εὐσταλὲς ἐκκλησίασμα,

Εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου τοῦ ὁ Ἰησοῦς κατα-
νοεῖ ὅτι πρὸς ὑτρωσιν καὶ ἐξυψωσιν τῆς ἀνθρωπότητος
δέον πρωτίτως νὰ ἀνορθώσῃ καὶ ἐξυψώσῃ τὴν Γυναῖκα.
Καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε εἶπε λέξιν περιφρονητικὴν δι' αὐ-
τὴν. Γεννηθεῖς ἀπὸ μίαν Γυναῖκα, φέρεται πρὸς τὰς προ-
σερχομένας πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀδελφὰς προσφιλεῖς, τό-
σον πρὸς τὴν ἐκλεξαμένην τὴν ἀγαθὴν μερίδα Μαρίαν,
ἀδελφὴν τοῦ Λαζάρου, ὅσον καὶ πρὸς τὴν μεγάλην Ἀ-
μαρτωλὸν, τὴν μὲ δάκρυα βρέξασαν τοὺς πόδας του, ὅσον
καὶ πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιδα, τὴν πέντε ἀνδρας σχεοσαν,

ἔσον καὶ πρὸς τὴν Χαναναίαν, τὴν συγκύπτουσαν ὑπὸ τὸν
ὄγκον τοῦ πόνου, ὅσον καὶ πρὸς τὴν μοιχαλίδα, τὴν
ὁποίαν ἔσυραν εἰς τοὺς πόδας του διὰ νὰ τὴν λιθάσουν.
(Frank Thomas).

Ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ λυτρωτικῇ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρω-
πότητος προσκαθεία ἀποβλέπει εἰς τὴν Γυναῖκα μὲ τιμὴν
καὶ ἀγάπην, διότι διακρίνει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τῆς
ὄψεσάν σποργῆς καὶ ἀφοσιώσεως, θησαυρὸν εὐσπλαγχνίας,
βωμὸν αὐτοθυσίας· διότι διαπιστοῖ ὅτι, ἐὰν αὕτη ὑστερῇ
τοῦ ἀνδρός κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος, ἀναμφισθη-
τήτως ὑπερέχει αὐτοῦ κατὰ τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθι-
κὴν ὀρμὴν, ἧς πλήρωμα ἡ Ἀγάπη· διότι παρατηρεῖ ὅτι
ἡ ψυχὴ τῆς εἶναι· ἐξαισιον τέμενος ταπεινώσεως καὶ ἀ-
γνείας, ἐγκαρτερήσεως καὶ ἐπιεικειας, αὐταπαρνήσεως καὶ
Μαρτυρίου, πραγμάτων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸ περιεχο-
μενον τῆς θρησκείας του, πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἀπε-
σταλαγμένα εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὴν σπορ-
γικὴν γαλοῦχησιν του ὡς νηπίου, εἰς τὴν προσεκτικὴν
παρακολούθησιν του ὡς νεανίου, εἰς τὴν ἐνίσχυσιν του ὡς
ἀνδρός ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ καθημερινοῦ βίου, εἰς τὴν ἐν ταῖς
ταλαιπωρίαις καὶ ἀποτυχίαις παραμύθησιν του, εἰς τὴν
ἐν ταῖς ἀσθενείαις καὶ τῷ γήρατι περιθαλψίν του· διότι
καθορᾷ ὅτι ἡ Γυνὴ ἀντανακλᾷ εἰς τὸ περιβάλλον τῆς
δλην τὴν ἐκτινοβολίαν τῆς ἠθικῆς δυνάμεως τῆς καὶ τοῦ
ἑσωτερικοῦ αὐτῆς κόσμου, καὶ ἐξασκεῖ οὕτω ἐπὶ τῆς ἀν-
θρωπότητος βαθεῖαν ἐξημερωτικὴν ἐπίδρασιν, οἷαν δὲν
κατορθῶναι οὐτε ἡ Φιλοσοφία οὐτε ἡ Τέχνη οὐτε τὸ
Σχολεῖον, οὐτε ἡ Πολιτεία, ἐξασκεῖ δὲ αὐτὴν οὐχὶ διὰ
βιβλίων οὐδὲ διὰ κηρυγμάτων, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀνέκφραστον
αὐτῆς χάριν, περὶ τῆς ὁποίας εὐνάνται νὰ ἐμιλήσουν οἱ
οὐζυγοὶ, τὴν ὁποίαν εὐνάνται νὰ διηγηθοῦν οἱ πατέρες, νὰ
ἐξαγγείλουν οἱ υἱοὶ, νὰ διακηρύξουν οἱ ἀδελφοί.

Ἀναγνώσατε τὰς Φιλολογίας ἔλων τῶν Ἑθνῶν καὶ ἔλων τῶν χρόνων· ἀποστηθίσατε τὰς παροιμίας αὐτῶν· φάλατε τὰ δημιώδη ᾄσματα τῶν· μελετήσατε τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς ρήτορας τῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νεωτέρους ἐπιστήμονας, ὅσοι ἠσχολήθησαν σοβαρῶς μὲ τὴν ἔρευναν τοῦ ψυχικοῦ βίου τῆς Γυναίκος, καὶ θὰ ἴδητε μὲ πόσον θαυμασμὸν ἠμιλοῦσι περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ τῆς ὅλης αὐτῆς συνθέσεως καὶ ἀξίας.

Ὁ μόνον δὲ ἡ Φιλολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία τῶν ἀνθρώπων ἀφιέρωσαν σπουδαῖον κεφάλαιον τῆς ἀναλύσεως καὶ δημιουργίας αὐτῶν εἰς τὴν Γυναίκα, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ δύο ἄγγελοι, ὅταν τὴν πρωτὰν τῆς Ἀναστάσεως εἶδον Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν κλαίουσαν, τὴν ἠρώτησαν διατὶ κλαίει. «Ἐπιμένει λοιπὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ συμπάθεια τῶν ἀγγέλων διὰ τὰ δάκρυα τῆς Γυναίκος». (Frank Thomas).

«Γυναίκα, τί κλαίεις»; Τὴν ἐρωτᾷ καὶ Ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον μὲ δάκρυα ἐζήτει, Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος εἶχε μαντεύσει ἔλους τοὺς πόνους καὶ τὴν ταλαιπωρίαν τῆς Γυναίκος. Ἡ Γυνὴ προωρίσθη νὰ ὑποφέρῃ πολὺ. Ἀπότου ὁ ἄνθρωπος ἀπεμακρύνθη τοῦ Θεοῦ ἡ Γυνὴ ὑπέφερε πολὺ, ὑπέφερε περισσότερον ἢ ὁ ἀνὴρ. Ἡ ζωὴ αὐτῆς κλώθεται μᾶλλον παθητικῶς ἐν μέσῳ πόνων: τῶν πόνων τῆς γεννήσεως, τῶν πόνων τῆς ἀνατροφῆς τοῦ γεννημένου, τῶν πόνων τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς ὑπὸ τὸν ἄνδρα, πρὸς τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ εἶναι εὐπειθῆς καὶ προσηγῆς. Ἀσθενέστερα οὕσα τοῦ ἀνδρός, ἦτον ὀπλισμένη αὐτοῦ, λίαν εὐχερῶς κατέστη ἡ λαίλα του, ἡ δούλη του. Καί, ὡς λέγει σοφὸς τις: «Ὅπου αἱ γυναῖκες ἐγένοντο δοῦλαι τῶν ἀνδρῶν, ἀπέκτησαν τὰ ἐλαττώματα τῶν δούλων: ἠμιλοῦν τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνδρῶν, θωπεύουν τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν διὰ νὰ ἐπιτύχουν μὲ τὰς θωπείας τῶν ταύτας τοὺς

μικροὺς σκοποὺς τῶν. Παραμελοῦν τὰς πραγματικὰς γυναικείας ιδιότητάς τῶν, τὸ στοργικὸν ἔνστικτον τῆς μητρότητος, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν ἠθικὴν πίστιν, τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἀγάπην ἀληθινῆς γυναικείας φύσεως. Ἡ λελογισμένη καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ προσήκοντος χειραφέτησις τῆς Γυναίκος ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ προώδευσεν ὅσον οὐδ' αὐτοῦ ἀλλαχοῦ. Θὰ θαυμάσητε τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς γυναῖκας ἄλλων χωρῶν, τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν τέκνων, ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὲρ τῶν ναυαγησάντων ἐν τῷ βίῳ. Δώσατε εἰς τὸ ρόδον καλὸν ἔδαφος καὶ ἠλιοσταλάκτους ἀκτίνας, περιποιηθῆτέ το, καὶ θὰ ἴδητε τὴν ἀπόδοσίν του». (Mrs. M. G. Fawcett). Ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦσθαι μὲ εὐγένειαν ὅλην τὴν ὑπεροχικὴν αὐτοῦ δύναμιν πρὸς ὄφελος καὶ τῆς συζύγου του, καὶ νὰ μὴ κάμῃ κατάχρησιν τῆς δυνάμεώς του ταύτης, φωρῶμενος ἀνανδρὸς καὶ σκληρὸς. Δὲν πρέπει ὁ ἀνὴρ νὰ φαίνεται κατώτερος ἑαυτοῦ, καὶ νὰ ἀμαρτάνῃ ἐναντι τῆς Γυναίκος. Πρέπει νὰ κατανοήσῃ ὅτι εἶναι καθήκον του μέγα νὰ τιμᾷ τὴν μητέρα του, τὴν μητέρα του, ἢ ὅποια ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεώς του ἔζησε δι' αὐτὸν μὲ ἀνήσυχον φροντίδα, τὴν μητέρα του, ἢ ὅποια τὴν ἐσπέραν τὸν ἐλίκνισε μὲ τὴν φωνὴν τῆς, καὶ τὸν ἐξύπνησεν τὴν πρωτὰν μὲ τὸν ἀσπασμὸν τῆς, τὴν μητέρα του, ἢ ὅποια διενυκτέρευσεν εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς ἀσθενείας του, τὴν μητέρα του, ἢ ὅποια τὸν ἐδίδαξε νὰ ἐκφράζῃ τὰς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματά του, τὸν λόγον, τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθόν. καὶ νὰ προσεύχηται εἰς τὸν Θεόν, τὴν μητέρα του, τὸ προσφιλέστατον τοῦτο ἐπὶ τῆς Γῆς ὄν, τὴν ὅποιαν, ὅταν ἀποθάνῃ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ μὲ καμμίαν ἄλλην ὑπαρξίν. Ἄνθρωπε, ὁ τάφος τῆς μητρός σου εἶναι ἅγιος τόπος· εἰς αὐτὸν νὰ γονατίσῃς, ὅταν σὲ περιχυλώσουν τὰ δεινὰ τοῦ βίου. Πρέπει νὰ ἀντιληφθῆς ὅτι

είναι βαθειά υποχρέωσίς σου να περιποιηθῆς τὰς ἀδελφάς σου, να ἀγαπήσῃς τὴν σύζυγόν σου, να μορφώσῃς τὰς θυγατέρας σου. Πόσον δικαιούται εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν να παραπονεθῆ ἡ Γυνή, ἡ ὁποία ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἀγάπης καὶ αὐτοθυσίας τῆς δέχεται συνήθως τὴν ἀδιαφορίαν, τὴν ὀλιγωρίαν, τὴν σκληρότητα; Ὅσον δὲ ἡ Γυνή εἶναι ἀσθενεστέρα καὶ μάλλον εὐαίσθητος, τόσο βαρύτερον ὑφίσταται τὴν δριμύτητα τῆς μετὰ τοῦ ἀνδρός συμβιώσεώς της· τοῦ ἀνδρός, τοῦ ἰσχυροῦ τούτου ὄντος, τοῦ νικητοῦ, «τοῦ ἀριστοκράτου τοῦ πνεύματος, τοῦ ἀριστοαράτου τῶν νεύρων, τοῦ μηδενιστοῦ, τοῦ ὕλιστοῦ: τοῦ καταχρωμένου τοῦ ὕλικου καὶ αἰσθητικοῦ κόσμου, τοῦ σοφιστοῦ: τοῦ καταχρωμένου τοῦ διανοητικοῦ καὶ αἰσθηματικοῦ κόσμου». (Paul Bourget).

Παρ' ὅλα δὲ ταῦτα, καίτοι ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ ἐγωϊστικῇ του συγχίσει καὶ παραφορᾷ περιφρονεῖ καὶ ἐξευτελεῖ τὴν Γυναῖκα, οὐχ ἥττον εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του ἔχει στήση πολὺ ὑψηλὰ τὸ περὶ αὐτῆς ἰδεῶδες, οὕτως ὥστε νὰ μὴ ἀνέχεται αὐτὴν ἐκτροχιαζομένην, πίπτουσαν. Μάλιστα· ὁ ἀνὴρ δὲν ὀνέχεται τὸν ἐκτροχιασμόν, τὴν πτώσιν τῆς Γυναίκης, καὶ δὲν ἀνέχεται αὐτὴν οὐχὶ ἐξ ἐγωϊσμοῦ, ἀλλὰ δι' ἣν ἔχει περὶ αὐτῆς ἀντίληψιν. δι' ἣν ἔχει περὶ αὐτῆς ἰδεῶδες, δι' ἣν ἔχει περὶ αὐτῆς φιλοδοξίαν, φιλοδοξίαν ἀνωτέραν τῆς ἑαυτοῦ. Ἐχει περὶ αὐτῆς ἀντίληψιν ὑψηλὴν, ἀλλὰ κατάχρησιν ποιῶν τῆς ὑπεροχικῆς αὐτοῦ δυνάμεως φέρεται πρὸς αὐτὴν βαναύσως καὶ ἀνευ ἀγάπης.

Ὁ Χριστιανισμός, ὁ ὁποῖος ἀνύψωσε τὴν Γυναῖκα ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἀνθρωπότητος τόσο ὑψηλὰ, ἐδίδαξεν ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ρυθμίζῃ τὰς σχέσεις ἀνδρός καὶ γυναίκης πρὸς ἀλλήλους εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἢ ἀληθής, καὶ οὐχὶ ἡ γελοιογραφία τῆς, οὐχὶ ἡ ἀγάπη ἢ ἐγωϊστικῇ, τῆς ὁποίας τὸ τέλος εἶναι ὁ κυνισμός,

ἀλλ' ἡ ἀγάπη ἐν τῇ μορφῇ τῆς τῆς θεῖα· ἡ ἀγάπη, ἐν τῇ ὁποίᾳ χάνει τις τὸ ἐγὼ του ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας ἑνὸς ἄλλου, διὰ νὰ ἀνεύρῃ ἀκολούθως αὐτὸ μεγαλύτερον, ἰσχυρότερον, ὡραιότερον· ἡ ἀγάπη, ὁ μέγας οὗτος μυσταγωγός, ὁ μυῶν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὰ θεῖα μυστήρια, ὁ ἀποκαλύπτων εἰς αὐτὸν τὴν θεῖαν θέλησιν, καὶ δίδων πτησιν εἰς τὴν καρδίαν του, ἡ ἀγάπη, «ὁ ἥλιος οὗτος τῆς ψυχῆς, ὁ φωτίζων, ὁ θερμαίνων, ὁ καθαίρων καὶ ζμογονῶν αὐτήν». (O. S. Marden)· ἡ ἀγάπη, ἡ οὖσα διὰ τὴν καρδίαν ὅ,τι ἡ ἡλιακὴ ἀκτίς διὰ τὸ ἄνθος, ἡ ἀκτίς ἡ ὑφαίνουσα τὰ πέταλά του, ἡ ζωγραφίζουσα αὐτά, ἡ ἐκκολάπτουσα τὴν εὐωδίαν του, καὶ ἀνορύσσουσα τοὺς ἐν αὐτῇ κεκρυμμένους θησαυρούς· ἡ ἀγάπη «ἡ ἀφυκνίζουσα ὅ,τι ἐν ὅμιν ὑπάρχει ὑψηλότερον, ἢ ἀπευθύνουσα ἐκκλήσεις εἰς τὰ εὐγενέστερά μας αἰσθήματα, εἰς τὰ ὡραιότερά μας ἰδεῶδη, ἢ ἐξυψοῦσα ἡμᾶς ὑπερὰν τοῦ ἑαυτοῦ μας, ἢ μὴ λογιζομένη τὸ κακόν, τὴν ἀδυναμίαν, τὴν ὀλιγωρίαν, τὴν ἀτέλειαν, ἢ ἐνορῶσα τὸ ἐν ἡμῖν θεῖον, ὅπερ ἀναμένει τὴν πρόσκλησιν τῆς ἐκδηλώσεώς του, ἢ ἐνορῶσα τὸ θεῖον καὶ εἰς τὰ μάλ· λον ἀπόβλητα πλάσματα, ἢ παρέχουσα εἰς αὐτὰ τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δυνατότητα νὰ ἀνανεώσουν καὶ νὰ μεταπλάσουν τὴν ζωὴν των, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν αὕτη εἶχεν ἐξαχρειωθῆ» (ὁ αὐτός), ἢ παρέχουσα καταφύγιον εἰς πάντα, καὶ ἂν ἀκόμη οὗτος ἀπώλεσε τὸ πᾶν: τιμὴν, ἐλπίδα, καὶ ἐτάφη ἡ ψυχὴ του ὑπὸ τὸ ὄνειδος, τὴν περιφρόνησιν, τὴν πικρίαν, τὴν ἀγωνίαν «Ὁ μὴ αἰσθανόμενος ἀγάπην, ὡς ἀσχολῆται μὲ τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τὰ ἄψυχα ὄντα, μὲ πᾶν ὅ,τι τὸν εὐχαριστεῖ, ἐκτὸς τῶν ἀνθρώπων. Ἐπίτρεψε ἅπαξ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου νὰ συμπεριφερθῆ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀνευ ἀγάπης, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι δὲν ὑπάρχει δριον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ κακοῦ, τὸ ἑποῖον διέπραξεν ἢ σκληρότης σου», (Τολστόη).

Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία καὶ τὸ βάθος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας· ἡ πηγὴ ἐνεργείας ἐν τῇ προσπάθειᾳ, καὶ παραμυθίας ἐν τῇ ὀδύνῃ· ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς πηγάζει πᾶσα εὐγένεια καὶ χάρις, πᾶν ἰδεῶδες, πᾶσα ἐπιθῶρασις, ἡ καλύτερα ὑπόδειξις τοῦ τί δύναται νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἡ πραγματικὴ ἐνίσχυσις διὰ νὰ γίνῃ· ἡ πηγὴ, τὸ μυστικόν, τοῦτο φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, τὸ φρέαρ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἤντησεν ἡ Σαμαρείτις, καὶ ἔπειε διὰ νὰ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἡ πηγὴ, εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ὁποίας λουθεῖσα ἐκείνη ἠσθάνθη ἑαυτὴν ἀνανήφουσαν, ἐξερχομένην ἐκ τῆς καταπτώσεώς της, ἐξυψουμένην· ἡ πηγὴ τῆς ἀγάπης, τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία τὴν ἐνεδυνάμωσε τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀφήσῃ τὴν πηλίνην ὑδρίαν της, καὶ νὰ σπεύσῃ ἀμέσως εἰς τὴν πόλιν, διὰ νὰ εἰπῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους : « μήτε οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός » ;

Ο ΠΟΝΟΣ, ἸΔΟΥ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Ο ΠΟΝΟΣ, ΙΔΟΥ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ*

«Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ». (Ἰωάννης).

Ἀνέγνωσα κάπου : «Μὴ ὀνειδίσης τὰς θλίψεις μου· ἐὰν δὲν μὲ ἔκαμνες νὰ θλιθῶ, δὲν θὰ μὲ ἐγνώριζες». Ὁ πόση θεία καὶ λεπτὴ φιλοσοφία εἶναι ἀπεσταλαγμένη εἰς τὰς δύο ὥραιας ταύτας γραμμὰς ! Ὀλόκληρος ἡ μεγαλειώδης τραγῳδία τοῦ Ἰῶβ εὗρσκει εἰς αὐτὰς τὸν ἐπιγραμματικὸν τίτλον τῆς. Ὀλόκληρος ὁ πόθος πρὸς ἀπαλλαγὴν καὶ λύτρωσιν, ὅστις πυριφλεγῆς ἔξορμα ἐκ τῆς ὀδυνημένης ψυχῆς τοῦ παραλυτικοῦ τῆς σήμερον ἀναγνωσθείσης εὐαγγελικῆς περικοπῆς, εὗρσκει τὴν ἔκφρασιν του εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις. Εἰς τὰς θλίψεις ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει ἑαυτὸν καὶ γνωρίζεται εἰς τὸν πλησίον. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς θλίψεις δοκιμάζεται, ὅπως ὁ χρυσοῦς εἰς τὸ πῦρ. Ἐἶν εἶναι ψευδᾶνθρωπος θὰ καῖ εἰς τὰς θλίψεις, ὅπως ὁ ψευδόχρυσος καίεται εἰς τὸ πῦρ. Ἀλλ' ὁ ἀληθῆς χρυσοῦς ριπτόμενος εἰς τὸ πῦρ γίνεται καθαρότερος, καὶ ἀποκτᾷ μεγαλυτέραν ἀξίαν. Ἡ ἀρετὴ εἰς τὰς θλίψεις διολίζετα· καὶ καθίσταται ἀκτινοβόλος, γονιμοποιεῖται καὶ πολλαπλασιάζεται, σώζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐξυψώνει

(*) Ἐκηρύχθη ἐν τῷ ἐν Πύρρον ἱερῷ ναῷ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας τὴν Κυριακὴν τοῦ Παραλυτικοῦ 1920.

αυτόν. «Ἡ θλίψις, λέγει ὁ Παῦλος, ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἢ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν· ἢ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα· ἢ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει».

Σειμὸν ἐκκλησίασμα,

Ὁ πόνος, τὸ μυστικὸν τοῦτο τῆς ζωῆς, ὁ πόνος, ὁ ὅποιος διίχκει εἰς ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὁ βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ἢ κατασυντρίβεται ἢ οἰκοδομεῖ ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ θεμελίου ἀρραγτοῦς πανύψηλον καὶ περίλαμπρον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ζωῆς του. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν ἢ θὰ ἀπολεσθῇ βαραθροῦμενος εἰς τὴν ἄβυσσον τοῦ πόνου ἢ θὰ λυτρωθῇ καὶ θὰ μεγαλυνηθῇ μέσα εἰς τὰ δάκρυα, «τὸ αἷμα τοῦτο τῆς ψυχῆς του». Εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Φύσιν, τὴν συνωδίνουσαν μεθ' ἡμῶν, κυριαρχεῖ ὁ πόνος, ὁ πόνος, ὅστις ζητεῖ νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ζωὴν, τὴν χαρὰν, ὁ πόνος, μέσα ἀπὸ τὸν ὅποιον ἐξέρχεται ἢ ὁ καπνὸς τῆς συντριβείσης χαρᾶς καὶ καίσης ζωῆς, ἢ αἱ ἠλιοστάλακτοι ἀκτῖνες τῆς ἀναγεννωμένης ὑπάρξεώς μας. Ὁ πόνος δεσπόζει τοῦ βίου. Καὶ αὕτη ἡ χαρὰ δὲν εἶναι συνήθως ἢ μεσίτης τῆς θλίψεως καὶ τοῦ πόνου.

Ἀνέγνωσα κάπου εἰς τὴν Γαλλικὴν Φιλολογίαν ὠραῖον ἀνέκδοτον, ζωγραφίζον κατὰ τρόπον ἀριστουργηματικὸν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ πόνος κυριαρχεῖ τοῦ βίου. Θὰ σὰς τὸ ἀναφέρω μετὰς ἰδίας λέξεις, φοβούμενος μήπως ἄλλως καταστρέψω τὰς καλλιτεχνικὰς του γραμμὰς.

Ὅταν ὁ νέος πρίγκηψ, μαθητὴς τοῦ Δόκτορος Ζέβ, διεδέχθη τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Περοίας,

ἐκάλεσεν ὄλους τοὺς σοφοὺς τοῦ Βασιλείου του, καὶ εἶπεν εἰς αὐτοὺς συναθροισθέντας εἰς τὴν αὐλήν του.

— Ὁ Δόκτωρ Ζέβ, ὁ διδάσκαλός μου, μετ' ἐδίδαξεν ὅτι οἱ ἄρχοντες θὰ ἐξετίθεντο εἰς ὀλιγωτέρας πλάνας, ἐὰν ἐφωτίζοντο ἐκ τοῦ παραδείγματος καὶ τοῦ μαθήματος τοῦ παρελθόντος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον θέλω νὰ μελετήσω τὴν Ἱστορίαν τῶν λαῶν. Σὰς διατάσσω νὰ συντάξητε μίαν Γενικὴν Ἱστορίαν, χωρὶς νὰ ἀμελήσητε οὐδενὸς διὰ νὰ τὴν καταστήσητε πλήρη.

Οἱ σοφοὶ ἔπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐκανοποιήσωσι τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πρίγκηπος, καὶ ἀποσυρθέντες ἐτέθησαν πάραυτα ἐπὶ τὸ ἔργον. Μετὰ τριάκοντα ἔτη παρουσιάσθησαν ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ δώδεκα καμήλων, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔφερε πεντακοσίους τόμους.

Ὁ πρῶτανις γονυπετήσας πρὸ τοῦ Θρόνου εἶπε:— Μεγαλειότατε, οἱ ἀκαδημαῖκοι τοῦ Βασιλείου σου, ἔχουσι τὴν τιμὴν νὰ ἀποθέσωσι πρὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν τὴν Γενικὴν Ἱστορίαν, τὴν ὅποιαν συνέταξαν συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Περιλαμβάνει ἔξ ἑξακτῶν χιλιάδων τόμους, καὶ περικλείει ὅ,τι ἠδυνήθημεν νὰ περισυλλέξωμεν σχετικὸν πρὸς τὰ ἦθη καὶ τὸν βίον τῶν λαῶν. Ἐταξιθετήσαμεν μεθοδικῶς ὀλόκληρον τὸ ὕλικόν, καὶ περιεβάλομεν αὐτὸ μετ' ἀφθόνου σημασιώσεως γεωγραφικῆς, χρονολογικῆς καὶ ἀφορώσεως τὴν Διπλωματίαν. Μόον τὰ προλεγόμενα ἀποτελοῦσι τὸ φορτίον μιᾶς καμήλου, τὰ δὲ παραλειπόμενα ἐκομίσθησαν μετὰ μεγάλης δυσκολίας ὑπὸ ἑτέρας καμήλου.

Ὁ Βασιλεὺς ἀπεκρίθη:— Κύριοι, εἶμαι πολὺ ὑπόχρεως διὰ τὸν κόπον, τὸν ὅποιον σὰς ἔδωκα. Ἄλλ' εἶμαι πολὺ ἀπησχολημένος μετὰς ὑποθέσεις τοῦ Κράτους. Ἄλλωστε ἐγγήρασα καθ' ἕνα χρόνον εἰργάζεσθε. Ἐπέρασα κατὰ δέκα ἔτη ἐκαίνο τὸ ὅποιον ποιητὴς τις ὀνομάζει

τὸ ἡμῖσι τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς, καὶ ὑποτιθεμένου ὅτι θὰ ἀποθάνω πλήρης ἡμερῶν δὲν δύναμαι κατὰ λόγον νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔχω τὸν καιρὸν νὰ ἀναγνώσω τόσον ἐκτετα- μένον ἔργον. Θὰ καταταθῆ εἰς τὰ Ἄρχεῖα τοῦ Βασιλείου. Εὐαρεστηθῆτε νὰ μοι κάμητε μίαν ἐπιτομὴν, ἀνάλογον πρὸς τὴν βραχύτητα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Οἱ Ἀκαδημαῖκoi τῆς Περσίας εἰργάσθησαν ἕτερα εἴκοσιν ἔτη καὶ ἐκόμισαν ἀκολούθως εἰς τὸν Βασιλέα χι- λίους πεντακοσίους τόμους εἰς τρεῖς καμήλους.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ πρῶτανις, μὲ φωνὴν ἐξη- σθενημένην ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἡλικίας, ἰδοὺ τὸ νέον μας ἔργον. Πιστεύομεν ὅτι οὐδὲν τὸ οὐσιώδες παρε- λείφαμεν.

— Δυνατὸν, ἀπεκρίθη ὁ Βασιλεὺς, ἀλλὰ δὲν θὰ κα- τορθώσω νὰ τὸ ἀναγνώσω. Εἶμαι γέρον. Αἱ μακρᾶ ἐπι- χειρήσεις δὲν ἀρμόζουσι πλέον εἰς τὴν ἡλικίαν μου. Ἐπι- τάμετε, συντομεύσατε πολὺ περισσότερον τὸ ἔργον σας χωρὶς νὰ βραδύνητέ ποσως.

Μετὰ δέκα ἔτη ἐπέστρεψαν μὲ μίαν μόνον καμήλον φορτωμένην μὲ πεντακοσίους μόνον τόμους.

— Κολακεύομαι, εἶπεν ὁ πρῶτανις, ὅτι τὸ ἔργον ἐσυντομεύθη ἀρκετά.

— Δὲν ἔχει τόσον συντομευθῆ ἕσον ἔπρεπεν, ἀπε- κρίθη ὁ Βασιλεὺς. Εἶμαι εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. Ἐπι- τάμετέ το πολὺ περισσότερον, εἴαν θέλητε νὰ γνωρίσω τὴν Ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπανεῖδον τὸν πρῶτανιν ἔμπροσθεν τῶν Ἀνακτόρων μετὰ παρέλευσιν πέντε ἐτῶν. Βαδίζων μὲ τὴν γεροντικὴν του βακτηρίαν ἐκράτει τὸν χαλινὸν μικροῦ ὄνου, ὅστις ἦτο φορτωμένος μὲ ἓν χονδρὸν βιβλίον.

— Σπεύσατε, τῷ εἶπεν εἰς ἀξιωματικὸς, ὁ Βασιλεὺς ἀποθνήσκει. Πράγματι ὁ Βασιλεὺς κατέκειτο ἐπὶ τῆς

ἐπιθανατίου κλίνης του. Ἐστράφη πρὸς τὸν πρῶτανιν καὶ τὸ ὀγκῶδες βιβλίον του μὲ βλέμμα σχεδὸν ἐσθεσμέ- νον, καὶ εἶπεν ἐκπνέων :

— Ἀποθνήσκω λοιπὸν χωρὶς νὰ γνωρίσω τὴν Ἱστο- ρίαν τῶν ἀνθρώπων.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ πρῶτανις, σχεδὸν ἀπο- θνήσκων καὶ οὗτος, θὰ σοὶ τὴν συνοψίσω εἰς τρεῖς λέξεις : «ΕΓΓΕΝΝΗΘΗΣΑΝ ΥΠΕΦΕΡΟΝ, ΑΠΕΘΑΝΟΝ».

Οὕτως ὁ Βασιλεὺς τῆς Περσίας ἔμαθε τὴν Γενικὴν Ἱστορίαν καθ' ἣν στιγμὴν ἀπήρχετο ἐκ τοῦ κόσμου τού- του εἰς τὸν ἄλλον.

Ἐμβριθῆς τῆς Γερμανίας φιλόσοφος ὠνόμασε τὸν κόνον βάσιν τῆς ζωῆς. Τὴν οὐσίαν παντὸς ὄντος ἀπο- τελεῖ κάποια ὀρμή, κάποιος πόθος ἀκατάσθεστος, ἀκόρε- στος, ὅστις ἀφ' ἑαυτοῦ ριφθεὶς ἐν τῷ ἀπέριφ οὐδέποτε πρὸς οὐδὲν κατευθύνεται τέρμα τελικόν. Ὁ πόθος οὗτος ἀνακόπτεται ὑπὸ κωλύματος ἐγειρομένου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ στιγμιαίου αὐτοῦ σκοποῦ, ἰδοὺ ὁ πόνος φθάνει εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἰδοὺ ἡ ἱκανοποίησις, ἀλλ' ἱκανο- ποίησις στιγμιαία, καθόσον ἡ ἱκανοποίησις αὕτη δὲν εἶναι ἡ νέου πόθου ἀφετηρία. Ἐάν δὲν ὑπάρξῃ ἀντικείμενον, πρὸς ὃ νὰ κατευθυνθῆ ἡ θέλησις, ἢ εἴαν ἡ λίαν βραχεῖα ἱκανοποίησις ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν ἀφορμὴν πόθου, προκύπτει τὸ φρικιαστικὸν «ενέν, ἢ ἀνία. Ὁ βίος ταλαν- τεύεται ὡς ἐκκρεμὸς ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά, ἀπὸ τοῦ πόνου εἰς τὴν ἀνίαν. Ταῦτα εἶναι τὰ δύο στοιχεῖα ἐξ ὧν ἐν συνόλῳ ἀποτελεῖται: (Schopenhauer).

Ἄλλ' ὁ πόνος δὲν εἶναι μόνον ἡ βᾶσις τῆς ζωῆς, ἡ οὐσία παντός ὄντος, ἀλλ' εἶναι, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ εἰθίγη, καὶ μέσον τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πόνος προλαμβάνει τὸν μαρασμόν, τὴν κατάπτωσιν, τὸν ψυχικὸν θάνατον, καὶ ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὰ ἐμπρός, πρὸς τὰ ἄνω, καθιστᾷ αὐτὸν προσεκτικώτερον, νουνεχέστερον, βαθύτερον, ἐναρετώτερον, ἰσχυρότερον· ὁ πόνος ἀγιάζει τὸν ἄνθρωπον.

Ἴδετε τὴν μεγαλειώδη εἰκόνα τοῦ Ἰώβ, τοῦ Ἰώβ ὁ ὅποιος ἀπὸ τὸ ἀνάκτορον τῆς εὐδαιμονίας του μεταφέρεται εἰς τὸν σταθλὸν τῶν κτηνῶν, ὅπου κυλιέται ἐπάνω εἰς τὴν κοπρίαν καὶ ξέει μὲ ἄσπρακον τὰς πληγὰς του. Ὁ Ἰώβ εἶναι ἓνας ἄνθρωπος, εἶναι ὁ ἄνθρωπος, εἶναι κάθε ἄνθρωπος· συμβολίζει τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον, ὅπως ὁ Προμηθεὺς τοῦ Αἰσχύλου, ὁ Χάμλετ τοῦ Σαίξπηρ, καὶ ὁ Φάουστ τοῦ Γκαίτε. Εἰς τὰ ὀνόματα αὐτὰ αἰσθάνομαι λύπην, ἀλλ' ἡ λύπη αὕτη εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ μίαν χαρὰν παιδρᾶν. Πολὺ ὀλίγοι θὰ καταλάβουν τὴν σημασίαν τῶν λόγων μου τούτων· πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους θὰ τὴν καταλάβουν ἀργότερον ὅταν θὰ τοὺς εἶρη κάποια δυστυχία. Ἄς σημειώσω εἰς τὸ βᾶθος τῆς ψυχῆς τῶν τοῦς λόγους τούτους, ἄς τοὺς γράψουν, ὡς λέγει, κάποιος ποιητής, κάπου εἰς ἓνα μέρος, ὅπου θὰ τοὺς ἀργυρώνει τὸ φῶς τῆς Σελήνης καὶ θὰ τοὺς χρυσιώνει τὸ ἡλιακὸν φέγγος, διὰ νὰ τοὺς διαβάξουν, ὅταν τοὺς καταλάβῃ κάποια συμφορὰ, ὅταν εὑρεθοῦν εἰς κάποιαν νοσταλγίαν τῆς ψυχῆς τῶν· ὅταν θὰ ἀκούσω εἰς τὸ βᾶθος τῆς καρδίας τῶν τὴν βαθεῖαν καὶ θλιβεράν κραυγὴν τοῦ Ἰώβ, τοῦ Προ-

μηΐως, τοῦ Χάμλετ, τοῦ Φάουστ, κραυγὴν ἰσχυροτέραν ἀπὸ ὅλους τοὺς θερούβους τοῦ κόσμου, κραυγὴν ψυχῆς, κραυγὴν πόνου· ὅταν θὰ εὑρεθοῦν εἰς δωμάτιον ἀσθενοῦς ψυχορραγοῦντος, ὅπου ἡ ζωὴ καὶ ὁ χρόνος φαίνεται ὡς λίαν πολῦτιμος καὶ σοβαρὰ πραγματικότης· ὅταν μακρὰν τῆς τύρβης τῶν ἀνθρώπων θὰ ρίψουν ἐν βλέμμα εἰς ρεῖμα κυμαινόμενον, καὶ θὰ ἔλθῃ εἰς αὐτοὺς ἡ ἰδέα ὅτι καὶ ὁ ἴδιος αὐτῶν βίος οὕτω κυμαινόμενος ρεῖει, ἵνα εξαφανισθῇ εἰς τὸ ἀπόθμενον βᾶθος, ἐνθα τὸ πᾶν σιγᾷ· ὅταν θὰ ἀτενίσουν εἰς ξηρὸν τι χόρτον, ὅπερ πρὸ ὀλίγου ἀκόμη ἦτο πράσινον ἢ εἰς ἓνα ἄνθος, τὸ ὅποιον μόλις ἐμαράνθη, καὶ θὰ ἀναλογισθῶμεν μετὰ μελαγχολίας τὸ φθαρτὸν πάσης γῆϊνης ὠραιότητος. Ἄλλος ποιητής λέγει: «τὸ νὰ γίνῃ κανεὶς βαθύτερος ἄνθρωπος εἶναι προνόμιον ἐκείνων ὁ ὅποιοι ὑπέφεραν». Ἴδετε τὸν Ἰώβ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συνήφθη τιτάνειος μάχη τοῦ πόνου πρὸς τὴν χαρὰν, πρὸς τὴν ζωὴν. Ὁ Ἰώβ ἦτο μύστης τῆς θρησκείας καὶ ἀρχὸν τοῦ τόπου του· πρὸ τῆς συμφορᾶς του ὑπήρξεν εὐτυχής· εἶχε περιουσίαν μεγάλην· ἦτο εὐτυχής οἰκογενειάρχης· ἦτο ὀγιής. Ὁ Ἰώβ ἦτο μέγας· ἦτο ἐνάρετος· «ὁ ποὺς τοῦ χωλοῦ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ τυφλοῦ». Ἐπέσε, καὶ ἐγένετο μεγαλύτερος, καὶ ἐγένετο γίγας· ἐστερήθη τὴν περιουσίαν του, τὰ ὠραία τέκνα του ἀπέθανον ὅλα εἰς μίαν ἡμέραν, ἔχασε τὴν ὑγείαν του καὶ τὸ σῶμά του ἐγένετο ἀπὸ λέπραν καὶ ἀπὸ ἔλκη ἢ σύζυγός του ἔπαυσε νὰ τὸν ἀγαπᾷ, καὶ διὰ νὰ μὴ μολυνθῇ τὸ σπίτι τῆς διατέξε καὶ τὸν μετέφεραν εἰς τὸν σταθλὸν. Ἡ ὄψις τοῦ Ἰώβ προξενεῖ τὴν φρικίαν ἢ δόνην τοῦ τρόμου· πλὴν αὐτὸς θρηνεῖ ἤρεμα καὶ εὐμορφα. Ἄλλ' ὅταν ἦλθον οἱ φίλοι του καὶ ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας καὶ νύκτας ἐσιώπων, καὶ μόνον μετὰ μίαν ἐβδομάδα τὸν ὠμίλησαν, ὁ θρηνὸς του ἔλαβε χαρακτῆρα λυγμοῦ καὶ κατάρας τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεώς

του· «'Απόλοιτο, αναφωνεί, ή ήμέρα, έν ή έγεννήθην, και ή νύξ εκείνη, ή είπαν : Ιδού άρσεν· ή νύξ εκείνη είη σκότος, και μή αναζητήσαι αυτήν ό κύριος άνωθεν, μηδέ έλθοι εις αυτήν φέγγος, εκλάβοι δέ αυτήν σκότος και σκιά θανάτου, επέλθοι επ' αυτήν γνόφος... σκοτωθείη τά άστρα της νυκτός εκείνης, ύπομείναι και εις φωτισμόν μή έλθοι, και μή Ιδοι έωσφόρον ανατέλλοντα· ότι ου συνέκλεισε πόλας γαστρος μητρος μου, απήλλαξε γάρ αν πόνον από οφθαλμών μου· διατί γάρ έν κοιλία ουκ έτελεύτησα ; εκ γαστρος δέ εξήλθον, και ουκ εϋθός απωλόμην ;... νυν αν κοιμηθείς ήσύχασα, ύπνώσας δέ άνεπαυσάμην». 'Η προοπτική της ώραιας ταύτης εξάρσεως είναι αφ' ένός ό πόνος και αφ' έτέρου ή θέα του νυκτερινου ουρανου με τά θαυμάσιά του, τόν Γαλαξίαν και τούς 'Αστερισμούς. «'Ο 'Ιώδ, λέγει Γάλλος ποιητής, αποτυπώνει τόν ιδιόν του ζφδιακόν εις την ανθρωπίνην σκέψιν, και ό ιδιός του ζφδιακός δέν αποτελείται από άστέρας, άλλ' από άθλιότηας. 'Ο ζφδιακός αυτός στρέφεται εισέτι άνωθεν τών κεφαλών μας. 'Η όδόνη κατά φυσικόν λόγον οδηγεί προς τόν Θεόν».

Μάλιστα! ή όδόνη οδηγεί προς τόν Θεόν και πριν νά μας οδηγήσῃ εις τόν Θεόν μας οδηγεί εις τόν έαυτόν μας, μας εισάγει εις τό άδυτον της έν ήμιν ψυχής· μας οδηγεί εις τόν έαυτόν μας δια νά μας οδηγήσῃ ούτω και εις τόν Θεόν. 'Εχομεν ανάγκην νά οδηγηθώμεν εις τόν έαυτόν μας και νά γνωρίσωμεν αυτόν, τόν όποιον συστηματικώς αποφεύγομεν συνειδητώς ή άσυνειδητώς. 'Η θλιψις αποκαλύπτει εις ήμάς τό 'Εγώ μας, τό όποιον δύναται και νά κατασυντρίψῃ, εάν τοϋτο δέν έχῃ θεμέλιον, εάν ή σύστασις του είναι οϋτιδανή, άλλ' ως επί πλείστον επενεργεί θαυμασίως επ' αυτόν. «Μία συμφορά, λέγει Γάλλος 'Ιεροκήρυξ, είναι ως έν αίφνιδιον σάλπισμα, τό

όποιον άντηχεί εις στρατόπεδον, όπου οι στρατιώται κοιμούνται· άφυπνίζει τόν ανθρωπον από τόν βαθύν του ύπνου, και τόν οδηγεί εις τόν καλόν δρόμον, γνωρίζον εις αυτόν τί είναι, ότι είναι έν ασθενές και άμαθές».

Πριν ό ανθρωπος ύποστῇ δοκιμασίαν τινά, δέν βλέπει τόν ουρανόν της ψυχής του παρά μόνον με την αίθριαν του· τώρα εις τόν πόνον τόν βλέπει με την καταιγίδα του. 'Είπλεεν εις την ψυχικήν του θάλασσαν γαληνιώσαν, άλλά τώρα τόν δέρνουν τά κύματα του τρικυμιώδους ωκεανου του. Τώρα κατανοεί ότι ή ψυχή του δέν είναι μόνον δύναμις και άρμονία, ώραιότης και γαλήνη, χαρά και μεγαλειον, άλλά και αδυναμία και παραφωνία, και άσχημία και τρικυμία, και σπαραγμός και άθλιότης. Τώρα βλέπει ότι τό χρήμα γίνεται ό δολοφόνος του, ή ήδονή τό δηλητήριόν του, και ή δόξα μεταβάλλεται εις όνειδος και εις αισχύνην. Εις τόν πόνον του ό Πασκάλ αναφωνεί : «Γνώρισον λοιπόν, υπερήφανε ανθρωπε, πόσον παράδοξον είσαι εις σεαυτόν. Ταπεινώθητι, λόγω αδύνατε· σιώπησον, φύσις ήλιθία. Μάθε ότι ό ανθρωπος υπερτερεί απείρως τόν ανθρωπον, και άκουσον παρά του Δεσπότου σου την άληθῆ σου κατάστασιν, την όποιαν άγνωεις· άκουσον τόν Θεόν σου».

Μέσα εις την δίνην τών δεινών του ό ανθρωπος γνωρίζει τόν έαυτόν του έν όλῃ τῆ βάθει αυτού, γνωρίζει την αδυναμίαν του, την άγνωσίαν του, την άθλιότητά του. Γνωρίζει την παροδικότητά του, και γνωρίζει αυτήν ούχι ως αισθημα ρωμαντικόν, άλλ' ως πραγματικότητα, ή όποία τόν κατατρομάζει. Μέσα εις τό ρεύμα της παροδικότητος, της απωλείας και αποτυχίας, αι κλίσεις του ανθρωπου εξευγενίζονται· τίποτε δέν εξευγενίζει την ψυχήν τόσοσόν όσον τό δυνατόν της απωλείας του αντικειμένου της αγάπης αυτής. Εις τό πῦρ, ως είπον έν τῆ αρχῆ του

λόγου μου, ὁ χρυσὸς καθαίρεται, διυλίζεται. Ὅταν εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀπώλειαν προσφιλῶν προσώπων, τότε λέγει ὁ Bossuet, κατανοοῦμεν πόσον ἡμαρτήσαμεν πρὸς αὐτά, ἀναμίξαντες εἰς τὴν ἀγάπην κλίσεις διαφόρους, συμφέροντα τοῦ κόσμου τούτου. Αἱ κλίσεις αὗται ἐμέλυναν τὸν χρυσὸν τῆς ψυχῆς μας, τὴν τελειότητα τοῦ αἰσθημάτων μας, τῆς ἀρετῆς μας. Διὰ νὰ ἀποκαθαρῆ ὁ χρυσὸς οὗτος εἶναι ἀνάγκη νὰ ριφθῆ εἰς τὸ πῦρ τοῦ βίου, εἰς τὸν πόνον. «Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρέπει νὰ μάθῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος, λέγει ὁ ἱερεὺς Αὐγουστίνος, χάνων τὰ ἀγαθὰ του, εἶναι τὸ πόσον ἡμάρτανεν, ὅταν τὰ ἠγάπα». Καὶ οὕτω μὲ τὴν παροδικότητα καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος καθίστανται εἰς ἡμᾶς ἀγιώτερα, τὰ αἰσθήματα ἀγνότερα καὶ τιμιώτερα. Ἡ ὑπομονὴ τῶν προσφιλῶν προσώπων, τὰ ὅποια ἀπωλέσαμεν, ἢ ἀγάπη αὐτῶν καὶ ἢ φρόνησις ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν ἐντὸς ἡμῶν μὲ μεγαλυτέραν ἱερότητα. Μέσα εἰς τὰ δεινὰ τῆς παροδικότητος καὶ ἀπωλείας ὠριμάζει ἡ ψυχὴ μας μὲ τὰς διαψευδομένας ἐλπίδας καὶ κλίσεις τῆς, καθ' ὃν τρόπον τὸ δένδρον αὐξάνει μὲ τοὺς βίους ἀποκοπτόμενους κλώνους του καὶ τὰ πίπτοντα φύλλα του.

Καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ὁ ἄνθρωπος καταστρέφει μόνος του, δύναται νὰ ἀντλήσῃ ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ἐρειπίων τῶν, δημιουργικὰς δυνάμεις πρὸς ἀνοικοδόμησιν. «Ὁ ἄνθρωπος, λέγει Γάλλος συγγραφεὺς, ἀτομικῶς καὶ κοινωνικῶς εἶναι ὄν δημιουργικόν, καὶ οὐχὶ καταστρεπτικόν, ἐπομένως μετὰ δισταγμοὺς ἔστω, μετὰ πλανῶν περιόδους ἔστω, μετὰ σφάλματα ἔστω, θὰ ἐπανέλθῃ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προοδευτικῆς του ἐξελικτικῆς δράσεως, τῆς δημιουργικῆς, ἐπὶ μᾶλλον κεντριζόμενος ἐκ τῆς θέας τῶν ἐρειπίων».

Τὸ δὲ μέγιστον ὅτι ἐπάνω εἰς τὰ συντρίμματα τῶν

παροδικῶν ἀγαθῶν τοῦ θὰ ζητήσῃ νὰ προσκολληθῆ εἰς τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, θὰ ἀρχίσῃ νὰ ζητῆ τὸν Θεόν, τὸν ὅποιον δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ εὕρῃ, διότι μέσα εἰς τὰ δεινὰ του θὰ τὸν ἴδῃ μὲ αὐτὰ τὰ μάτια του, ὅπως τὸν εἶδεν ὁ Ἰὼβ εἰς τὸ σπαιθρον κυλιζόμενος ἐπάνω εἰς τὴν κερπίαν. «Ἀκοῆ μὲν ὤτός, ἀναφωνεῖ, ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς μου ἑώρακέ σε». Θὰ ἴδῃ οὐχὶ τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν Λυτρωτὴν, τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, τὸν πατέρα τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τὸν πατέρα, τὸν ὅποιον μὲ δάκρυα ἐνεθυμήθη καὶ ἐνοστάλησε καὶ ὁ ἄσωτος υἱός, ὅταν ἦσθις τὰ κεράτια τῶν χοίρων. «Ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος δὲν ἐγεύθη τὸν ἄρτον τοῦ πόνου, λέγει εἰς γραφικὸς στίχους ὁ μεγαλύτερος ποιητῆς τῆς Γερμανίας, καὶ δὲν ἠγγύπησε μὲ δάκρυα, ἀναμμένων μὲ ἀγωνίαν τὴν χρυσίζουσαν ἡώ, αὐτὸς δὲν σὰς ἐγνώρισεν, ὦ οὐρανοί!».

Ὡ σεις, ὅσοι γεύεσθε τὸν ἄρτον τοῦ πόνου, καὶ ἀγρυπνεῖτε τὴν νύκτα μὲ δάκρυα, σεις μαζί μὲ τὸν Ἰὼβ θὰ ἴδητε τὸν Θεὸν μὲ αὐτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς σας. Μόνον φροντίσατε νὰ εἰσθε τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον εἰς τὸ δράμα τῆς ζωῆς σας, καὶ οὐχὶ οἱ θεαταὶ τῆς τραγωδίας σας. Φροντίσατε νὰ ἔχητε τὴν ἱκανότητα νὰ λησμονήτε τὴν ἱκανότητα νὰ εἰσθε ἀνώτεροι τῶν δυστυχημάτων σας· τὴν ἱκανότητα νὰ εἶναι τὸ πνεῦμά σας πρόθυμον, ἢ ψυχὴ σας ἔτοιμος κάθε πρωτὶ πρὸς ἀναγέννησιν· τὴν ἱκανότητα νὰ χαιρετίζητε πάντοτε τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἐγειρόμενοι ἐκ τῆς κλίνης σας μὲ κάποιο Ἀλληλούϊα χαρᾶς καὶ εὐμορφίας· τὴν ἱκανότητα νὰ θεωρῆτε ἐκάστην ἡμέραν προσθήκην εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς ζωῆς σας καὶ οὐχὶ μείωσιν, ἀφαίρεσιν· τὴν ἱκανότητα νὰ διδῆτε καὶ εἰς τὸ παράπονόν σας κάποιο μεγαλεῖο, καὶ τι ἀπὸ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰεζεκιήλ. Ἡ αἰσιοδοξία οὕτω στοιχεῖον τῆς πραγματι-

κόττης της ζωής είναι το καλύτερον σωσίβιον εις την τρικυμίαν του βίου.

Μάθετε ότι ο πόνος είναι ο καλύτερος φίλος μας· αυτός μας δίδει την ενοιαν της ζωής· μας διδάσκει, τι πρέπει να γνωρίζωμεν, τι πρέπει να πιστεύωμεν, τι οφείλωμεν να κάμνωμεν, και εν μιᾷ λέξει : να εἴμεθα ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρέπει να εἴμεθα.

Ὁ πόνος ἀναβλύζει ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινον, και μάλιστα περισσότερον ὅταν τοῦτο είναι ὄρατον· ἐξαίρει, ἀλλὰ και καταβάλλει, κατασυντρίβει, ἀλλὰ και μεταρσιῶι. Ὁ πόνος είναι μέγας διδάσκαλος τοῦ ἀνθρώπου, και ἔχει διδάσκαλὸν του αὐτὸν τὸν Χριστὸν, τὸν δι' αὐτὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν, τὸν εἰς τοὺς πονοῦντας ἐπιγινωσκόμενον και λέγοντα : «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες και πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. Ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς, και μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραῖος εἰμι και ταπεινὸς τῆ καρδίᾳ, και εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν». (Ματθαῖος).

Εἰς τὴν ὁδὸν τῆς γαλήνης και ἀναπαύσεως ταύτης εἴθε να ὀδηγήσωσι πάντας ἡμᾶς και αἱ λέξεις μου αὐται, εἰς τὰς ὁποίας προσεπάθησα να κλείσω ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ψυχῆς μου. ΓΕΝΟΙΤΟ !

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ*

«Σαμαρείτης δέ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτὸν
καὶ ἰδὼν εὐσπλαγχνίσθη». (Λουκᾶς)

Δύο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἶναι αἱ μέθοδοι, καθ' ἃς ἐξειλίχθησαν ἐν τῷ Πολιτισμῷ αἱ Ἐρησκεῖαι, ὡς καὶ αἱ Φιλοσοφίαι : ἡ ἀναλυτικὴ καὶ ἡ συνθετικὴ. Ἡ ὑπερφυῆς Ἐρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ ἡ Ἠθικὴ αὐτοῦ, ἠκολούθησαν τὴν συνθετικὴν μέθοδον. Μὲ τρεῖς λέξεις : «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν» ἔδωκεν ὁ Ἰησοῦς ὅλο τὸ περιεχόμενον καὶ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς βασιλείας του. Δὲν ἔθεσεν ἀπαγορεύσεις καὶ Δεκαλόγους μὲ τὰ «οὐ», καὶ μὲ τὰ «μή». Ἄλλ' ἤναψεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τὸν θεῖον σπινθήρα : τὴν Ἀγάπην, τῆς ὁποίας ἀριστοτεχνικὴ εἰκὼν ζωγραφίζεται εἰς τὴν σήμερον ἀναγνωσθεῖσαν παραβολὴν τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου, τὴν Ἀγάπην, τὸν τηλαυγῆ τοῦτον φάρον, ὅστις μὲ τὸ θεοστάλακτόν του φῶς ἐν μόνον φωτίζει, εἰς ἐν μόνον καθοδηγεῖ : τὸν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου προσρισμόν, τὸν ἐξευγενισμόν τουτέστι αὐτοῦ, τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν Ἀγάπην, ἡ ὁποία μεταμορφώνει καὶ λαμπρύνει τὰ πάντα.

«Ἀνέγνωσα κάπου, λέγει διαπρεπῆς Ἠθικολόγος,

(*) Ἐκηρύχθη ἐν τῷ ἐν Πέραν ἱερῷ ναφ τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας Ἡ' Κυριακῆν τοῦ Λουκᾶ 1922.

τὴν ἱστορίαν μιᾶς ἀκτίνος ἡλιακῆς, ἣ ὁποία ἤκουσε νὰ λέγουν ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὴν Γῆν μέρη τόσο φρικώδη, τόσο σκοτεινά, τόσο ἄθλια, τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις. Ἡ ἡλιακὴ ἀκτὶς ἀπεφάσισε νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ μέρη ταῦτα, καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ μὲ ὀλιγγιώδη ταχύτητα. Ἐπεσκέφθη ἐν πρώτοις τὰ σπήλαια τῆς Γῆς· διωλίσθησεν εἰς τὰ ἀνήλια οἰκήματα, εἰς τοὺς σκοτεινοὺς διαδρόμους, εἰς τὰ ὑπόγεια, κάτω ἀπὸ τὴν Γῆν. Ἐταξείθευσε πανταχοῦ, ἀναζητοῦσα τὸ σκότος, διότι ἤθελε νὰ μάθῃ τί πρᾶγμα εἶναι σκότος· ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ τὸ ἀνακαλύψῃ εἰς κανὲν μέρος, διότι ὅπου ἐπήγαιεν ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς τὸ φῶς. Κάθε μέρος, τὸ ὅποιον ἐπεσκέπτετο δσονδῆποτε σκοτεινὸν καὶ θλιβερὸν καὶ ἂν ἦτο, ἐφωτίζετο καὶ ἐφαιδρόνετο μὲ τὴν παρουσίαν της. Ὁ ἥλιος εἶναι ἐξαίσιον σύμβολον τῆς Ἀγάπης· στέλλει τὰς φεγγοδόλους καὶ χαροποιούς ἀκτῖνάς του εἰς τὰ ἀθλιότατα μέρη, ὅπως καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα, προσφέρεται ἀνευ περιορισμῶν καὶ πάντοτε περιχαρῆς εἰς τὸν χειρότερον κακοῦργον, εἰς τὸν χειρότερον ἐκφυλον, ὅπως καὶ εἰς τὸν καλύτερον καὶ εὐτυχέστερον ἄνθρωπον. Ἀνατέλλει καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους καὶ ἐπὶ τοὺς ἀδίκους ἐξ Ἰσοῦ. Δὲν κάμνει διακρίσεις φυλῶν, δοξασίων. (O. S. Marden)

Ὁὕτω ἡ Ἀγάπη δὲν συνίσταται μόνον εἰς ἐσωτερικὰ αἰσθήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἀναγεννήσουν καὶ νὰ ἐξυψώσουν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ἐκδηλοῦται καὶ μὲ ἐξωτερικὰ ἔργα. Τὴν πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν εὕρισκει ἐνώπιον τῆς ἀνάγκης τοῦ πλησίον, καὶ ἐμφανίζεται ὁὕτω ὡς εὐσπλαγχνία, ὡς μεγάλη λυτρωτικὴ δύναμις τῆς τρα-

γωδίας τῆς φύσεως. Ἡ μεγάλη τραγωδία τῆς φύσεως φαίνεται νὰ εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ καὶ τοῦ ΟΛΙΓΩΤΕΡΟΝ. Πῶς εἴμπορεῖ τὸ ὀλιγώτερον νὰ μὴ αἰσθάνηται τὸν πόνον, πῶς νὰ μὴ τρέφῃ ἔχθραν καὶ μίσος κατὰ τοῦ περισσότερον; Ρίψε ἐν βλέμμα εἰς τοὺς ἔχοντας ὀλιγώτερα, καὶ θὰ λυπηθῆς καὶ θὰ στενοχωρηθῆς, μὴ γνωρίζων τί νὰ τοὺς κάμῃς. Φοβεῖσαι σχεδὸν τὸ βλέμμα των, τρέμεις μήπως ἀρχίσουν νὰ βλαστημοῦν τὸν Θεόν. Τί νὰ κάμουν; Σοὶ φαίνεται μία μεγάλη ἀδικία. Ἀλλὰ παρανίρησε τὰ πράγματα πλησιέστερον, βαθύτερον, καὶ θὰ ἴδῃς πῶς ἐξαφανίζονται αἱ θεόρατοι αὐταὶ ἀνισότητες. Ἡ Ἀγάπη τὰς διαλύει, ὅπως ὁ ἥλιος διαλύει τὰ παγόβουνα τῆς θαλάσσης. Ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐνώνονται εἰς ἓν, καὶ καὶ πλεον ἢ πικρία αὐτῆ τοῦ ἰδικοῦ σου καὶ τοῦ ἰδικοῦ μου» (Ἐμερσον).

Ἡ εὐσπλαγχνία ὁὕτω ὀρμωμένη ἐκ τῆς Ἀγάπης, τοῦ πληρώματος τοῦτου τοῦ Νόμου, καὶ ζητοῦσα νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ πλησίον εἶναι ὑψίστη ἀρετὴ, καθόσον μάλιστα καὶ ἡ Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὡς εὐσπλαγχνία ἀποκαλύπτεται.

Τὰ ἔργα τῆς εὐσπλαγχνίας περιλαμβάνονται ἐν γένει ὑπὸ τὴν λέξιν ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ. Ἐλεημοσύνη δὲ εἶναι ἡ ὀπηρεσία ἐκεῖνη, τὴν ὁποίαν προσφέρομεν εἰς ἐνδεεῖς δι' εὐσπλαγχνίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐνδεοῦς καὶ πάσχοντος ἡ Ἐλεημοσύνη, κατὰ τινὰ Ἡθικολόγον διαιρεῖται εἰς ὀλικὴν καὶ πνευματικὴν.

Καὶ τὰ μὲν ἔργα τῆς ὀλικῆς Ἐλεημοσύνης εἶναι : α') ἡ τροφοδότησις τῶν πεινῶντων· β') τὸ διδόναι τοῖς διψῶσι πιεῖν· γ') τὸ περιβάλλειν τοὺς γυμνοὺς· δ') τὸ δέχεσθαι τοὺς ξένους· ε') τὸ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἀσθενεῖς· στ') τὸ ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἐν φυλακαῖς· καὶ ζ') τὸ ἐν-

ταφιάζειν τοὺς νεκρούς. Τὰ ἔξ πρῶτα ἀναφέρονται εἰς τοὺς ὠραίους ἐκείνου. λόγους τοῦ Χριστοῦ, τὸ δὲ ἔβδομον εἰς τὴν Διαθήκην τοῦ Ἰωβίτ.

Αἱ δὲ πράξεις τῆς πνευματικῆς Ἐλεημοσύνης εἶναι αἱ ἑξῆς: α') τὸ διαφωτίζειν καὶ καθοδηγεῖν τοὺς ἁμαρτάνοντα· β') διδάσκειν καὶ διαπαιδαγωγεῖν τοὺς ἁμαθεῖς καὶ ἀγοραίους· γ') τὸν ἐν ἀπογνώσει διατελοῦντα ἐνθαρρύνειν καὶ ἐνισχύειν· δ') τὸν τεθλιμμένον παραμυθεῖν· ε') ἀνέχεσθαι τὰς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων· στ') ἀφιέναι τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ ζ') εὐχεσθαι ὑπὲρ ζώντων καὶ νεκρῶν.

Τὰ ἔργα τῆς πνευματικῆς ἐλεημοσύνης, παρατηρεῖ ὁ αὐτός, καθ' ἑαυτὰ θεωρούμενα ἴστανται ὑψηλότερον ἢ τὰ ἔργα τῆς ὕλικῆς ἐλεημοσύνης, ὡς ἐπίσης θεωρούμενα καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀντικείμενον, καθόσον τὰ πνευματικὰ ἔθρα εἶναι εὐγενέστερα τῶν ὕλικῶν, καθὼς ὡσαύτως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνάγκην, διότι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ βοηθήσῃ ἑαυτὸν καὶ τὸν ἄλλον μᾶλλον εἰς τὴν ἔνδειαν τὴν πνευματικὴν παρὰ εἰς τὴν ὕλικήν, ὡς ἐξ Ἰσοῦ καὶ ἐν σχέσει πρὸς αὐτὴν τὴν πράξιν ἐξεταζόμενα συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν τὰ πνευματικὰ ὑπερέχουσι τῶν ὕλικῶν. Ἐν τούτοις ὁμως εἰς τινὰς περιστάσεις τὰ ὕλικὰ ἔργα προτιμῶνται τῶν πνευματικῶν ἕνεκα τῆς ἰδιαιτέρας καὶ ἐξαιρετικῆς ἀνάγκης. Ὁ Ἀριστοτέλης κάπου λέγει: «Κρεῖσσον πλουτεῖν ἢ φιλοσοφεῖν». Καὶ τις τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐκκλησίας προσθέτει: «Ἡ χεὶρ τοῦ ἐλεοῦντος ἀνοίγει τὸ οὖς τοῦ ἀκρωμένου».

Τὴν ὕλικήν Ἐλεημοσύνην πολεμοῦσιν ἡ ἐλευθέρᾳ Ἐθνικῇ Οἰκονομίᾳ καὶ ὁ Σοσιαλισμὸς. Ἡ πρώτη χαρακτηρίζει τὴν ἐλεημοσύνην σπατάλην. Κατ' αὐτὴν ἐλεεῖν σημαίνει ἐξίσωσιν τῶν ἀνικάνων πρὸς τοὺς ἱκανούς· εἶναι πάντῃ φυσικὸν ἐν τῷ οἰκονομικῷ ἁγῶνι νὰ συντριβῇ, ὁ

ἀνίκανος. Ὁ Σοσιαλισμὸς φρονεῖ ὅτι ἡ Ἐλεημοσύνη ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον. «Δὲν θέλομεν, λέγουσιν, εὐσπλαγχνίαν ἀφ' ὁμῶν, ἥτις μᾶς ἐξευτελίζει. Ὅ,τι σεῖς θέλετε νὰ δωρήσῃτε εἰς ἡμᾶς, τοῦτο μᾶς ἀνήκει δικαιοματικῶς λαμβάνομεν μόνον ὅ,τι εἶναι ἰδικόν μας».

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διδάσκει ὅτι τὸ καθήκον τῆς Ἐλεημοσύνης προκύπτει ἐξ αὐτῆς τῆς ἐννοίας τῆς Ἀγάπης, τοῦ γενικοῦ τούτου νόμου, τὸν ὅποιον κηρύσσει καὶ ὁσὶς εὐρίσκει ἀπήχησιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ ὡς ὑπερτάτῃ ἀλήθειᾳ· ὅτι διὰ τῆς Ἐλεημοσύνης γεφυροῦνται πῶς τὸ χάσμα, ὅπερ ὑφίσταται μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ τῶν πτωχῶν, γεφυροῦνται δὲ τοῦτο οὐ μόνον δι' ὕλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐξ Ἰσοῦ καὶ κατὰ τὴν ἠθικὴν σημασίαν, καθόσον ὁ πτωχός, οὐ μόνον δὲν ἐξευτελίζεται διὰ τῶν δωρεῶν, τὰς ὁποίας λαμβάνει παρὰ τοῦ πλουσίου, τῆς χειρὸς ταύτης τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐπιβάλλοντος τὸν νόμον τῆς Ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ καὶ αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν πλούσιον διὰ τὴν ἀγάπην, μεθ' ἧς οὗτος ἐκτελεῖ τὸ καθήκον του, ὁ δὲ πλούσιος εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ, καὶ νὰ ἔχῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁ πλούσιος νὰ περιφρονήσῃ τὸν πτωχόν, διότι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι μὲν ἀληθῆς ἰδικότητης τῆς περιουσίας του, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶναι ἄπλοος διαχειριστὴς τῶν ἀγαθῶν, ὀφείλων νὰ διαθέτῃ αὐτὰ συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, λέγοντος: «τέκνον, μὴ ἀποστερήσῃς πτωχὸν ἐλεημοσύνης, καὶ μὴ ἀντιπαρέλθῃς τὸν ἐνδεῆ». Καὶ ἄλλαχοῦ «ἔταν ποιῆς δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς, καὶ μακάριος ἔσει, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοθῆναι σοι»· καὶ ἄλλαχοῦ «κρεῖσσον διδόναι ἢ λαμβάνειν». «Τότε ἔρει καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων: πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμα-

σμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ· ἐπει-
 νασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ
 οὐκ ἐποίησατέ με· γυμνός ἤμην, καὶ οὐ συνηγά-
 γετέ με· ἀσθενῆς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με».

Ὡ! πόσῃν σημασίαν ἀποδίδει ὁ Χριστὸς εἰς τὴν
 ἐλεημοσύνην, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ δίδωμεν εἰς τὸν πτω-
 χόν, τὸν κληθέντα ἀδελφόν του. Ὡς κριτήριον εἰς τὴν
 Δευτέραν Παρουσίαν του θ. ἔχη τὴν ἐλεημοσύνην καὶ
 μόνην. Δὲν θὰ ἐρωτήσῃ πολλά πράγματα, λέγει ὁ ἱερός
 Χρυσόστομος, ἀλλὰ ἐὰν ἠλείψαμεν τὸν πάσχοντα, τὸν
 φίλον του, τὸν ἀδελφόν του, τὸν φίλον μας, τὸν ἀδελφόν
 μας, διότι φίλος του καὶ ἀδελφός του, φίλος μας καὶ
 ἀδελφός μας εἶναι ὁ πάσχων.

Διὰ νὰ παράσχῳ εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἀγάπην εἰκόνα
 τῆς μεγάλης ἀξίας τῆς ἐλεημοσύνης θὰ διηγηθῶ εἰς αὐ-
 τὴν χαρίεσσα ἀφήγησιν, τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσα κάπου. Θὰ
 ἴδῃτε ὅτι ἓνα τεμάχιον ἄρτου, τὸ ὁποῖον ἐδόθη εἰς πέ-
 νητα ἀν καὶ οὐχὶ ἐξ ἀγαθῆς προθέσεως, πόσῃν ἀξίαν εἶχε. Θὰ
 συμπεράνητε μόνοι τί ἀξίζει ἡ ἐλεημοσύνη, ὅταν αὕτη
 προέρχεται ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως. Εἰς τὴν Φλωρεντίαν
 ἐπήρχε διάσημος φιλάργυρος, ὅστις οὐδέποτε εἶδεν ἐλεη-
 μοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅλας του δὲ τὰς χορηγίας
 περιώριζεν εἰς ἐξωραϊσμοὺς ἐκκλησιῶν, διὰ νὰ ἀναγρά-
 φηται ἐπὶ πλακῶν τὸ ὄνομά του διὰ τὴν ὑστεροφημίαν.
 Κάποτε ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας του τὸν ἐπλησίασε πτωχός
 τις, καὶ τὸν παρηνώχλει ζητῶν ἐλεημοσύνην. Ὁ φιλάρ-
 γυρος κατ' ἀρχὴς ἐκώφευσεν, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχὸς ἐπέμε-
 νεν. Ἀλλ' ὁ φιλάργυρος ἐθύμωσε, καὶ ἐζήτησε νὰ εὕρῃ
 ἀντικείμενόν τι διὰ νὰ τὸ πετάξῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ
 δυσμοίρου ἀνθρώπου. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο μία
 φορτηγὸς ἄμαξα μὲ μαύρους ἄρτους, προοριζομένους διὰ
 τοὺς ὑπηρέτας τοῦ φιλαργύρου. Δὲν χάνει καιρὸν τότε ὁ

φιλάργυρος, ἀρπάζει ἓνα μαύρο ψωμί καὶ τὸ ρίπτει μὲ
 ὀρμὴν εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ πτωχοῦ, ὁ ὅποιος ἀψηφήσας
 τὸν πόνον τὸ ἀρπάζει καὶ φεύγει. Τὴν ἴδιαν νύκτα ὁ φι-
 λάργυρος πίπτει εἰς νεκροφάνειαν, καθ' ἣν βλέπει τὸν
 Ἀρχάγγελον Μιχαήλ, νὰ του ζυγίζῃ τὰς πράξεις του· ἐπὶ
 τῆς μίας πλάστιγγος ἔθεσεν ὅλας του τὰς κακὰς πράξεις, ἐπὶ
 τῆς ἄλλης ὅλας του τὰς καλὰς. Ἐντρομος ὁ φιλάργυρος
 παρατηρεῖ εἰς τὸν Ἀρχάγγελον ὅτι ἐλησμόνησε νὰ θέσῃ
 εἰς τὴν πλάστιγγα τῶν καλῶν πράξεων του τὸ κωδωνοστά-
 σιον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, καθὼς καὶ τὸν τρολλὸν τῆς
 Ἁγίας Μαρκέλης. — «Αἱ ἀπήντησεν ὁ Ἀρχάγγελος, τώρα
 θὰ διατάξω νὰ τὰ μεταφέρουν, ἀλλ' ἔσο βέβαιος ὅτι οὐδὲ
 τὸ ἐλάχιστον θ' ἀβαρύνουν». Παρευθὺς ἐκομίσθησαν ὀλόκληρος
 ὁ τρολλὸς καὶ τὸ κωδωνοστάσιον καὶ ἐτέθησαν εἰς τὴν πλά-
 στιγγα τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν μεταβολὴν ἐπῆλθεν εἰς
 τὸν πελώριον ζυγόν, τοῦ ὁποῦ ἡ πλάστιγγὲς τῶν κακῶν
 ἐξηκολούθει, ὡς καὶ προηγουμένως, νὰ κλίνῃ ὡς βαρυτέρα.
 Ὁ Ἀρχάγγελος ἐφάνη ὅτι ἔδωκε νέαν διαταγὴν, λησμο-
 νηθεῖσαν πρότερον, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἐκομίσθη μικρὸς τις
 ὄγκος· ἦτο τὸ μαύρο ψωμί. «Ἀλλοίμονον, ἐσκέφθη ὁ φι-
 λάργυρος, θὰ τεθῇ καὶ τοῦτο εἰς τὴν πλάστιγγα τῶν κα-
 κῶν, καὶ ἡ καταδίκη μου θὰ εἶναι μεγαλυτέρα... Ἀλλ'
 ὅμως ἐκπληκτικῶς ὁ μαύρος ἄρτος ἐτίθη εἰς τὴν πλά-
 στιγγα τῶν ἀγαθῶν, ἥτις καὶ παρευθὺς ἐβάρυνε πολὺ. Καὶ
 ἠκούσθη τότε ἡ φωνὴ τοῦ Ἀρχαγγέλου λέγοντος πρὸς
 τὸν φιλάργυρον: «Αἱ πλάστιγγες ἰσορροποῦσι, καμμία δὲν
 κλίνει περισσότερον τῆς ἄλλης ὁ μαύρος ἄρτος σὲ ἔσωσε.
 Σοὶ χαρίζω τὴν ζωὴν». Ὁ φιλάργυρος ἐξύκνησε καὶ ἔκτοτε
 ἔγινεν ἐλεήμων.

Κατακλείων τὸν λόγον μου, εὐχαίμαι, ὅπως καὶ οἱ
 ἀκούοντες αὐτὸν ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ γίνωσιν ἐλεήμονες,
 χωρὶς ὅμως νὰ ὑπάρξῃ δι' αὐτοὺς ἀνάγκη ὀνείρου νεκρο-

φανείας· εὐχομαι, ὅπως ἡ καρδία των κλίνη πάντοτε
πρὸς τὸν πλησίον, ὡς δοχεῖον πλήρες νάρδου πολυτίμου,
ἐκχεομένη εἰς ἔργα Ἀγάπης. ΓΕΝΟΙΤΟ!

Τ Ε Δ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α'. Ἐνώπιον τοῦ Ἰσταυρωμένου.	σελ.	11
Β'. Ἀλλοίμονον, ὦ ἄνθρωπε, εἰάν ἡ ψυχὴ σου ἀποθάνῃ πρὶν ἀπο- θάνῃς σύ.	»	25
Γ'. Ἀξία καὶ θέσις τῆς Γυναικός.	»	33
Δ'. Ὁ Πόνος, ἰδοὺ τὸ Μυστικὸν τῆς ζωῆς.	»	43
Ε'. Ἡ Ἐλεημοσύνη.	»	57

SISMANOGLIO
MEGAKO

ΤΙΜΗ ΓΡ. 35

SISMANOGLIO
MEGALICHI

Τύποις «ΕΣΤΙΑΣ»-Γαλατά